

4346 19.099

* 4 lei

ROMANIA
LEU-POSTA

taxa postală plătită în
aprobării Dir. Gen. PTT

HUNGARIA Ngs. Ramaszetter Róbert urnak
Disztér 1-2. BUDAPEST

MAGYAR LAP

Főszerkesztő
és a szerkesztésért felelős:
dr Paál Árpád

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP
VI. évfolyam, 146 (1588) szám * Vasárnap, 1937 augusztus 1

Főmunkatárs:
dr Gyárfás Elemér

Eredménytelenül végződött a semlegességi bizottság alosztályának ülése

Ribbentropp német megbízott kemény vádakkal illeti Szovjet-Oroszországot. — „A Szovjet kezdte meg a spanyol polgárháborút — mondta — és Spanyolország bolsevizálásával akarja befejezni

Anglia szívesen látná, ha a Népszövetség is foglalkozna a spanyol kérdéssel

Londonból jelentik: A benemavatkozási bizottság elnöki albizottsága pénteken tartott ülésén lord Plymouth elnök rámutatott arra, hogy a bolgár válasz kivételével valamennyi kormány válasza megérkezett Londonba. A válaszok meglehetősen egyöntetűséget mutatnak, kivételt csak a szovjet válasza képez. Szovjet-Oroszország válasza elutasító. Lord Plymouth elnök a bejelentés után hangsúlyozta, hogy a szovjet-kormányak föltétlen meg kell még vizsgálnia álláspontját a spanyol beavatkozás kérdésében, mert enélkül nem volna lehetséges az angol terv megvalósítása.

Ezután Ribbentrop német nagykövet emelkedett szólásra és élesen bírálta a Szovjet politikáját.

— Egyetlen állam zárkózik csak el az angol tervezet alkalmazása elől és ez Szovjet-Oroszország — mondotta többek között Ribbentrop.

— Szovjet-Oroszország azzal, hogy vonakodik elismerni Franco tábornok hadviselő jogait, meg akarja hiúsítani az angol tervezet. A hadviselő jogok elismerésének kérdését a Szovjet szemfényvesztő játéknak tekinti és ennek igazi okát a szovjet-nagykövet nemrég leplezetlenül be is vallotta. Szovjet-Oroszország magatartásának indítókai teljesen világosok.

A Szovjet kezdte meg a spanyol polgár-

háborút, ő is akarja befejezni, tudniillik Spanyolország teljes bolsevizálásával.

A benemavatkozás csak hátráltatná a szovjet-törekvéseket és Szovjet-Oroszország célját és ezért nem akarja elismerni Franco hadviselő jogait, hogy meghiúsítsa az angol tervezetet.

Ribbentrop felszólalása után Grandi olasz nagykövet kijelentette, hogy a francia válasz nem elégti ki. Nem világos, hogy a francia kormány a hadviselő jogok elismerésének kérdését ugyanúgy fogja-e fel, mint ahogy Olaszország az önkéntesek visszarendelését.

Ezután Maiski szovjet nagykövet bírálta Ribbentropnak azt a kijelentését, hogy a szovjet elvben elfogadta az angol tervezetet. A nagykövet szerint Szovjet-Oroszország csak tárgyalási alapul fogadta el azt.

Az elnöki albizottság az ellentétes felfogások miatt az ülésen semmiféle döntést nem tudott létrehozni. Ezért az ülést bizonytalan időre elnapolták.

Londonból jelentik: A Reuter diplomáciai munkatársa szerint az angol-francia álláspont középuta képez a szovjet és angol-olasz álláspont között. A különböző felfogásokat alig lesz lehetséges összeegyeztetni s kevés kilátás van arra, hogy az angol javasla valaha is válóra válhassék.

A semlegességi bizottság nem éli túl az orosz tördőfést — mondja a német sajtó

Berlinből jelentik: A német lapok megállapításai szerint Szovjet-Oroszország magatartása a benemavatkozás kérdésében új helyzetet teremtett.

A „Völkischer Beobachter“ szerint a benemavatkozási bizottság munkája teljesen összeomlott a pénteki ülésen. Németország halottnak tekinti a benemavatkozás rendszerét.

A „Berliner Tageblatt“ szerint Németország teljesen feleslegesnek látja tovább is tárgyalni az angol tervezetről. A „Berliner Börsenzeitung“ is azt írja, hogy Németország úgy látja, hogy a semlegességi bizottság nem éli túl az orosz tördőfést.

„MOSZKVA A SZAKÍTÁS MELLETT DÖNTÖTT, — MONDJA AZ OLASZ SAJTÓ.

Rómából jelentik: Az olasz lapok is hasonló módon fogják fel a semlegességi bizottság pénteki ülésén lefolyt eseményeket. A la-

pok nyíltan megállapítják, hogy az angol közvetítő tervezet meghiusulásáért Franciaországot és elsősorban Szovjet-Oroszországot terheli a felelősség.

A „Popolo di Roma“ rámutat arra, hogy a francia és szovjet magatartás között lényegében nincs különbség és azt mondja, hogy míg Szovjet-Oroszország kertelés nélkül megmondta nézetét, hogy nem hajlandó elismerni Franco hadviselő jogait, addig Franciaország hajlandó lenne róla tárgyalni bizonyos feltételek mellett.

— Amíg Anglia is — írja tovább a „Popolo di Roma“ — Franciaország és Szovjet-Oroszország mellé állott, Moszkva leplezni tudta állásfoglalását. Most azonban, hogy Anglia igyekszik megegyezésre jutni, Moszkvának nyíltan nyilatkoznia kellett. És Moszkva a szakítás mellett döntött.

(Tudósításunk folytatása a 3-ik oldalon.)

Erkölcsei válság idején

Hirlapi közlésből értesülünk, hogy van egy ügynevezett ifjúságnevelő hivatal a fővárosban, mely pár hónappal ezelőtt a közoktatásügyi minisztériumhoz előterjesztést tett az erkölcsrontó képek ellen. Felhívta a minisztérium figyelmét, hogy egyes képes folyóiratok címlapjai tele vannak meztelen alakokkal, s belsejükben is tobzódik a sok kéjelgő ábrázolás. Az ilyen folyóiratok az utcán is, a könyvkirakatokban is magukra vonják a gyermekek érdeklődését, gyakran a kezükbe is kerülnek, s igen hátrányosan befolyásolják az ő nevelésüket. Az erről szóló előterjesztés folytán a minisztérium megbízta a középiskolák vezérfelügyelőjét, Petrescu-Zoita urat, hogy a kérdést tanulmányozza. A vezérfelügyelő pedig e tanulmányai eredményéről most tett jelentést a miniszterhez.

A jelentés ilyen mondatokat foglal magában:

„Az erkölcsi romlás szerencsétlenségre ma olyan gyorsasággal terjed, mint ahogyan a legnagyobb ragályos betegségek szoktak mindent befertőzni. És áldozatul esnek ez erkölcsi fertőzésnek az olyan gyermekek is, akik eddig még romlatlanok voltak. Mélyen sajnálni való, hogy a rossz erkölcsök terjedését a társadalom igen előmozdítja... A legnagyobb hiba az, hogy a család nem dolgozik együtt az iskolával. Mindazt, amit az iskola elér, a család ismét szétzülleszt. Az iskola elkeseredett harcot folytat az ártalmas iratok és a pornografikus szennyirodalom ellen; a család nem vesz részt ebben a harcban, hanem ellenkezőleg — tudatosan, vagy öntudatlanul — a gyermek kezébe odaad minden piszkóiratot, aminek tartalma minden egyéb, csak éppen nem erkölcsös.“

Jelentését így fejezi be a vezérfelügyelő:

„A legnagyobb erkölcsi válság idejét éljük. Hozzá kell tennünk, hogy tanulóink erkölcsi nevelése sok kívánnivalót éreztet, különösen a fővárosban, hol az elsiklás veszélye a legkönnyebb. Kit terhel a bűn ezért? Mindenkít. Terheli a szülőket, az iskolát és a társadalmat. A család nem akar a veszély eltávolításában résztvenni, se a társadalom. Elsősorban tehát az iskolának kell a tisztogatás szerepét vállalnia.“

A jelentéstevő tanügyi ember bizonyára érdemes multra tekinthet vissza, s erős tapasztalásokkal és nagy felelősségérzettel írhatta le megállapításait. Érdemes ezeken a nagy közönségnek is elgondolkoznia, s a szülők társadalmának is föl kell figyelnie, ha éppen a közoktatásügyek központi vezérletének a magasztából hangzik el az a vesziadó, hogy az erkölcsi züllés veszélye fenyegeti a gyermekeket az elfajzott iratok és képek miatt. Csak elismeréssel lehetünk a gondosságért és jóakarattért, mely az idézett jelentésből kihangzik, s mely az iskolát az ifjúság tiszta erkölcsére megvédésére úgy az elsősorba akarja állítani. Világosan kiérzik ebből az a törekvés, hogy immár a közoktatásügyek központi magaslátán is az iskolát többnek akarják látni ismeretgyűjtő, könyvtanuló helynél és tudások halmozójánál. Ezenfelül még nevelő intézménnyé, jó erkölcsökre szoktató, meglelklű, gyermekszerező tűzhelyé is akarják tenni, mely még a gondos szülőt is helyettesíteni tudja.

Hogy az iskola így ne csak tanító, hanem nevelő módszer is legyen, az nagyon helyes.

De ezzel kapcsolatban legyen szabad megjegyeznünk, hogy az a hitvallásos iskolai rendszer, melyet a okiráltságbeli oktatásügyi szervezet nem nagyon ismer, de amely a csatolt országterületekben sokszázados hagyomány multira tekinthet vissza. — ez a mi saját régi iskolarendszerünk az erkölcsi nevelést, a jellemképzést a belüli és tudomány tanításával mindig egyenrangú feladatnak tartotta. Sőt erre a nevelési irányra mindig nagyobb súlyt helyezett. Ebben az iskolai irányzatban válság állott elő, mikor az okiráltságos iskolarendszert, s annak központosított és egyformásításra törekvő szervezetét és módszereit az új területeken is általánossá tették, illetve az itteni régi iskolákat is e módszerekre szorították rá. Ezzel az iskolákba bejött a sok felülről való parancsolás, a tanítók és tanulók egyéniségének az elnyomása, a gépesítés a tanulásban, s így egyúttal az, hogy a tanulásbeli túltermelésre kényszerített gyermek mindinkább elvonódott a szülőktől és a nevelői hatásoktól. A gyermeket annyira befogta a központosított rendszerű iskola, hogy ebben a nagy befogásban a gyermek tulajdonképpen árva lett és magára maradt.

Lehet, hogy a fővárosban úgy van, ahogyan a vezérfelügyelő jelentés írja. Különböző a jelentés kifejezeten is megmondja, hogy a fővárosban látja az iskola és a szülők, illetve a társadalom közötti szakadék veszélyét a legnagyobbak. De már most ezt a bajt mégse lehet azzal orvosolni, hogy még az erkölcsi kísértések elleni küzdelmet is az iskola csak magának igyekezzék kisajátítani, s mintegy kiátkozza ebből a munkából a szülőket és a társadalmat. Féltünk, hogy újabb oktatásügyi bürokratizmus lesz ebből, mely az ifjúságot még jobban el-fogja választani a szülői háztól és a templomtól. Pedig e kettő nélkül, a kettővel való meleg együttműködés nélkül az iskola egymagában sohasé válhatik jó nevelő intézménnyé.

Lehet, hogy a vezérfelügyelő úrnak a maga vizsgálódásai területén szomorú tapasztalatai voltak a szülők könnyelműsége felől. De a magunk körülményeinek nagy átlagában mégis azt kell látnunk, hogy könnyelmű szülő, a gyermekeit erkölcsi veszélynek kitevő szülő csak azokban a körökben van, ahol csecsemőkortól kezdve más gondjára szokták bízni a gyermeket, s a szülő megengedheti így magának az élet „élvezését”. Más társadalmi körökben, az egyszerű népnél, a dolgos és komoly küzdőpályák embereinél, szóval: a társadalom többségénél a gyermek bizony legfőbb és legszentebb gondja a szülőknél. Hála Istennek, ez így van, s így nem indokolt az a bizalmatlanság, amivel a vezérfelügyelői jelentés a szülőket és társadalmat általában sújtja. Egyes különös esetekre igaza lehet, de általában mégiscsak úgy munkál az élet törvénye, hogy egyedül és legfőképpen a szülő az, akinek legtöbb fájdalma, gondja, törődése, szeretete és természetes jóakarata van a gyermek iránt.

Ezt az erkölcsi erőt a gyermek erkölcsi védelmének és fejlesztésének a rendszeréből kikapcsolni nem lehet.

A másik pedig az, hogy a szülők nagy többsége a küzdő társadalom elhatároló nagy tömege a lelke mélyén mind vallásos, mind Istenben bízó. Annyi sorscsapás éri és annyi embereken való csalódás, hogy őseitől örökölt hitőszöveggel fogózik meg a lelke a mindenható gondviselés igazságában. Ez a szellemi erő, ez a vallásos ösztönszerűség éppen a legszélesebb és legmélyebb társadalmi rétegekben a legmaradandóbb és legállandóbb, s éppen ott van meg leginkább a több-kevesebb öntudatossága is. Például a mi magyar népkisebbségünknek mindinkább ez a fokozódó vallási öntudatosság a jellemzője. A szülők nagy többsége tehát e vallásos ösztönszerűség és öntudatosság útján halad. Gyermekei iránti gondjának és szeretetének is itt van, ebben a lelki tulajdonságban és képességben a mély alapja.

Az iskolának is itt, ezen a mély alapon kell keresnie a szoros lelki összeköttetést. Hitvallásos iskolának kell lennie, s akkor megtalálja azt a közös szellemet és érzésvilágot, mely az erkölcsi válságok ellen az összetartást, a védekezés együttes összefogását leginkább létre tudja hozni. Mert hiába van tilalom és

rendőri intézkedés a fajtalan képek és szennyíratok ellen; az még reklám a tudatlan és kíváncsi tömegek, s e tömeg gyermekei előtt. Lelki felmagasztosultság kell, örök eszmények iránti hit és rajongás, hogy az ember a bujáság és szenny színvonalán túlemelkedjék. Ha az iskola ilyen hitelesítő tud lenni, akkor a társadalommal és a szülőkkel is legjobban megtalálja a maga kapcsolatát, s nem kell panasz-

kodnia ennek a hiánya miatt. És akkor e kapcsolatban a templomi összegyűlkezés erkölcsi ereje fog lenni, mely a gyermeket is jópéldával serkenti, lelkiemelkedésre szoktatja, s így megvédi minden erkölcsi gyöngeségtől. Igen; az iskola, a szülők és a társadalom együtt a templomban, s templomon kívül is együtt mindig a hit összetartásában, — ez védi meg minden erkölcsi fertőtől a gyermeket.

Fel akarták támasztani Németországban a szocialista szakszervezeteket

A rendőrség több egyént letartóztatott a szervezkedés miatt

Berlinből jelentik: Az „United Press” jelentése szerint a titkos államrendőrség nagyszabású akciót leplezett le, amely a feloszlott szocialista szakszervezet újjászervezésére törekedett. Eddig ötven letartóztatás történt. A letartóztatottak között van a régi szocialista szakszervezet három vezetője is. Névszerint: Piell-

mann, Schlimme és Scharfschwert.

Innsbruckból jelentik: Pénteken Innsbruckban letartóztatták Egon Stubst zsidó származású pálinkakereskedőt. Stubst a törvénytelen szervezetben való részvétel gyanújával vádolják, ugyanis a 6 irodájában állították elő a leleplezett szocialista szervezet röpiratait.

Megjártam Párizst

(Egy társasutazás élményeiből)

Írja: dr Patzkó Elemér

Milyen furcsa is az emberi természet, néhány perce még leverték voltunk, sóvárogunk vissza s itt a Gare de l'Est-en, már szinte mindent elfeledtünk. Elfogott bennünket az utazási láz, két gondunk van csak: a csomagunk és a jó hely.

Hála párizsi összeköttetésünknek, egy utazási iroda, lezárta egy egész vagon, az ajtókra „Fenntartott kocsit” felirat kerül s már büszkén terpeszkednénk is, ha az iroda tisztviselője nem jönne a vészfényrel, hogy tegyük úgy, mintha mentől többen volnánk, mert egy elszázi kalauz van s ez az üres helyekre biztosan idegen utasokat ültet, ha nem vigyázunk. Mert az elszázi a legkellemetlenebb típus s ezekkel még baksissal sem lehet „értelmesen” beszélni. Nagy a gond, hogyan szaporodjunk meg hirtelenben, mert a vasútnak könnyű volt hetven utast bementeni, hogy külön kocsit kapjunk, de mit tegyünk most, amikor nemhogy szaporodtunk volna, de negyvenhetes létszámrá apadtunk, hiszen négyen leváltak s Londonba utaztak.

Széjjelszórjuk a plédeket, párnákat, leszedünk majdnem minden koffert az ülésre, cipőket dobálunk szét s olyan rendtelenséget rendezünk, hogy ember legyen, aki ettől meg nem ijed. Szívünk azonban elszorul, még 25 perc az indulásig.

Megindul a roham. Jön az elszázi, minden kupéba beszáll, dühösen keresi a hetven utast, mi magyarázunk, hogy lent sédlnak a perronon, ahol — sajnos — alig egy-két ember létezik. Az elszázi dühösödik, már másodszer rántja fel az ajtót Szeibel István barátomra s miután őt ismét egyedül találja, kijelenti, hogy az utolsó két kupéban hozzánk nem tartozó utasokat telepít. S ezt nemcsak mondja, hanem már indul is, hogy pasasokat toborozzon. Mi mindenre elszáznva, elálljuk az ajtókat: lélek az ajtón se be se ki. Fogy az idő, az utasok sűrűsödnek, mi az ajtóban mint Dobó Katicák, hol hangos magyar beszéddel mutogatunk a mitsem sejtő francia utasoknak a „Fenntartott kocsit” felírásra, hol falhoz állítjuk a bárgyúbbakat, hogy „az utolsó kocsit egészen üres”, hol pedig gyengéd erőszakot alkalmazunk s „udvariasan” letaszítjuk, aki — nem ért „magyarul”. De ismét jön a bösz kalauz, Szeibel barátunk hiába kívánja neki, hogy „az Anti lova rugja meg . . .” mert ez nem hagyja magát lerugni, mint egy futballista, veszekszik, utasokat tuszkol. Közben elindulunk, de vereséggel, mert egy kupé — elesett.

Végignyújtózom egy magamnak kipanamázott kupé-padon, s mivel sajnálom a többiekét, akiknek a sors nem kedvezett — nagy

részvét-árvához kezdek, de előbb kiadom a parancsot, akinek kedves az élete, reggelig ne kérje a helyemet . . .

Julius 10. Strassburg — felkelés. Erkezünk Khel-be, a német határra. Csomagot nem néznek, csak azt kérlik, papírmárkát hoztunk-e. „Van aki bevallja, van aki tagadja . . .” énekeljük kórusban (mi mindenesetre az utóbbit választjuk), de a „gyöngébb” nemből valaki mégis megmenti a „becsületet” s a finác már nyújtja is az utalványt, „méltóztassék majd jelentkezni a . . . túlsó határon”.

Az őszinte valutabevallás után megmosdunk s összeülünk egy kupéban reggelizni. Nekem ismét balszerencsém van a teával. Most ugyan nem itták meg nélkülem hiszen taktikai cselekedéssel a cukrot a zsebemben hoztam, de most a termoszdugó vész el kézen-közön, s milyen megcsúfolása a sorsnak, — nekem kell kérni, hogy egy cseppig igyák meg a teát.

Közben rohan a vonat, Karlsruhe . . . Ulm . . . Stuttgart . . . Augsburg, néha ki-kibéniünk, de nagyobb vonzalma mégis inkább az üres padok keltének, — kialusszuk a párizsi fáradsalmakat. De ebből sem jut tetszésszerinti adag, mert dél van s befutottunk Münchenbe.

A francia hordárok után egészen meglep, hogy fizetés dacára nem nekünk kell csomagjainkat leszedni, sőt hozzá sem engednek nyulni a német hordárok. Csak Szeibel István barátom ragaszkodik erősen egy kisebb kofferhez s csak úgy adja át, hogy előbb krétával egy nagy keresztet rajzol rá. Szent csomag gondolom, biztosan műseruhák vagy kegyesszek.

Mi nem törődünk a csomagokkal, majd vigyáznak a hordárok s nekiindulunk a városnak. Az irány mi lehet? „Hofbrauhaus”, *s óriás söröző. „Viszlát” . . . ott majd találkozzunk . . .

AKTUÁLIS KÖNYV!

A napfürdőzés és a napfény gyógyhatása

Akarja életét meghosszabbítani?
Akar ön valóban egészséges lenni?
Ha igen, úgy napfürdőzzön, de helyesen!

Vásárolja meg:

Bucányi Gyula dr
egészségügyi tanácsos most
megjelent nagyszerű művét.
Ára csak 95 lei.

Kapható a Magyar Lapok könyvosztályában

A japánok elfoglalták Takut, Tiencsin város tengeri kikötőjét

Kína általános mozgósítással felel a japánok északkeleti sikereire

Csang-Kai-Sek tábornagy egész Kínát felhívta a végső ellenállásra

Tiencsinből jelentik: A tokiói Domei távirati iroda közlése szerint Tiencsin bombázása a kínai csapatoknak a városba hatolása miatt állott elő. A boxerháború leverése után kötött 1900-ik évi szerződés értelmében kínai csapatok nem lehetnek a város területén, s a japán engedményes terület parancsnoka fel is szólította a kínai hadsereget, hogy a város határáról tíz kilométernyire vonuljon vissza. A kínai sereg mégis behatolt a városba, mire a japán csapatok az ellenállást megkezdették. Csütörtök hajnalra lassan megszűnt a puskák tüzelése, de akkor a kínaiak erősítést kaptak, s újra rátámadtak a japánokra, kik a saját engedményes területükön szigetelték el magukat. Erre következett el a város bombázása minden olyan ponton, ahol kínai csapatok gyülekeztek.

A légi támadások között a szárazföldön is előnyomultak a japán csapatok s a kínaiak nagyon nehéz helyzetbe kerültek. Több csapatrésznünk megadta magát és átállott a japánokhoz.

Ujabbán egyelőre nyugalom van a városban, a nemzetközi területeken ostromállapotot léptettek életbe, s az illető engedményes államok katonasága vigyáz föl, hogy se japán, se kínai ne léphessen az ő városrészükbé.

Tokióból jelentik: A kínaiak a Peiho folyó partjain egész a Taku-ban levő kikötőig folytonos nyugtalanításokkal igyekeztek zavarni, hogy a tenger felől utánpótlást kaphassanak a tiencsini japán csapatok. Takuban a kínaiak tűzérsege rendszeres tüzelést kezdett az odaérkezett 15 japán torpedóromboló ellen. A torpedórombolók légénysége fölvette a harcot a kínaiak ellen, s több különítmény csütörtökön délelőtt partra tudott szállani. Tiencsin és Taku között egyideig megszakadt az összeköttetés.

Csütörtökön délelőtt a japán hajók és szárazföldi csapatok együttműködése elérte, hogy a kínai csapatokat Takuból és a partokról teljesen kiszorították. Takut, Tiencsin kikötőjét a japánok elfoglalták.

MI A HELYZET PEKINGBEN?

Párizsból jelentik: Megerősítik, hogy Franciaország és Anglia nagykövetei diplomáciai elterjesztést tettek Tokióban, s felhívták a japán kormány figyelmét a Pekingben levő engedményes területek biztonságára. A japán kormány ebben a tekintetben teljes biztosítékot adott a nagyköveteknek. Valószínű, hogy a nagykövetek barátságos módon tanácsot adtak a japán kormánynak a Kína elleni eljárása mérséklésére, s kifejezték Párizsban és Londonban azt az óhaját, hogy kiegyezés jöjjön létre Nanking, Peking és Tokió között.

Sanghaiból jelentik: Az ostromállapotot Peking területén megszüntették, mert Csang-Cse-Juan tábornokot, Peking város polgármesterét a japánok biztosították, hogy a japán csapatok nem lépnek be a város területére. Egyébként azonban a japán csapatok teljesen körülvették Pekinget. A teherkocsik végtelen hosszú sorban szállítják a japánokat a Nagy Falon át. A császári palota közelében húsz japán repülőgép szállott le.

HOPEI-CSAHAR TARTOMÁNY FŐVÁROSÁT A KINAIKTÓL VISSZAVETTÉK A JAPÁNOK

Shanghaiból jelenti a Reuter-iroda: Tungcsauban, Hopei-Csahar tartományok önkormányzati tanácsának a székhelyén az ottani polgármestert a 29 kínai hadsereg csapatai megadásra kényszerítették, s a központi kormány nevében birtokba vették a várost. Csütörtökön a japánok felszabadító támadást kez-

dettek a város ellen, a csata egész nap folyt, végül is a japánok lettek a helyzet urai.

Csang-Cse-Csung pekingi polgármester

Csang-Kai-Sek tábornok, a kínai nemzeti kormány főparancsnoka kiadja a jelszót Japánnal való leszámolásra

Csak akkor tárgyal békéről ha Japán elismeri Nanking rendelkezését az északkeleti tartományok fölött

Shanghaiból jelentik: Csang-Kai-Sek tábornagy, a kínai nemzeti kormány főparancsnoka elrendelte, hogy a központi kormány összes hadserege kezdje meg az előnyomulást Északkeletre visszafoglalására. A Csang-Kai-Sek személyes parancsnoksága alatt álló cserkész-szövetség is elrendelte, hogy a 15 évesnél idősebb összes cserkész hadi szolgálatra bevonuljanak. Az így mozgósított cserkészek száma másfélmillió. A cserkészeket tábori segédszolgálatra és a légvédelmi intézkedések megszervezésére használják föl.

A TÁBORNAGY KIÁLTVÁNYA: „AZ IGAZI HÁBORU EZUTÁN KEZDŐDIK.”

Shanghaiból jelentik: Csang-Kai-Sek kiáltványt intézett a kínai néphez: Kijelenti, hogy a pekingi ellenállás összeomlása nem jött váratlanul, mert Japán az összes vasúti csomópontokat már előre kezébe kerítette és Csung-Szu-Juan tábornok elmulasztotta a szükséges ellenintézkedések megtételét.

A Peking körüli harcok még nem jelentik az igazi háborút, ez csak ezután kezdődik. Kéri a népet, hogy bízzék benne. Békeltárgyalásokról most nem lehet szó.

A nankingi kormány addig nem tárgyal Japán-

itt is átvette az önkormányzati tanács elnökségét. A tanácsot úgy alkotta meg, hogy abban mind japánbarát kínai személyiségek foglalnak helyet.

Ugyancsak Shanghaiból a „Central News” iroda közli, hogy a Hopei-Csahar tartományok önkormányzati tanácsának előbbi elnöke, Sung-Cse-Juan tábornok megérkezett Paotingfu-ba, 29. kínai hadsereg főhadiszállására. A nankingi kormány úgy határozott, hogy a történetek után is meghagyja a tábornokot a 29. hadsereg fővezéri állásában. A tábornok kijelentette, hogy mindenben Csang-Kai-Sek tábornagy utasításait fogja követni.

Pénteken délután japán repülőgépek bombázták Paotingfu és Liu-Liho között a Peking—Hankau közti vasútvonalat.

nal, amíg nem ismerik el a június 19-én nyilvánított követeléseket. Helyi elintézéseket a nankingi kormány nem ismer el. A Japánnal való leszámolás a nemzet létfenntartásának ügye lett. Kína el van szánva arra, hogy utolsó erővel harcol.

(A június 19-iki kínai követelések azt kívánták Japántól, hogy hagyjon fel az északkeleti tartományok önállósítására indított mozgalommal. Ismerje el, hogy ezek a tartományok a nankingi kormány beleegyezése nélkül semmi külpolitikai megállapodást nem létesíthetnek.)

EZ A HADÜZENET!

Tokióból jelentik: Csang-Kai-Sek tábornagy előnyomulási parancsáról és mozgósítási intézkedéséről itt még nincs hiteles értesülés. Azonban valószínűnek tartják, hogy mindez megvalósult. Ha így van, akkor ezt

japán részről úgy fogják föl, hogy Kína megüzente a háborút.

Ha az egész kínai haderő — mondják Tokióban — működésbe lép, akkor ezt már nem lehet elszigetelt összeütközésnek nevezni. Ez maga az egész Kína háborúja Japán ellen.

A japán miniszterelnök Kinát együtműködésre hívja a bolsevizmus keletázsiai terjedése ellen

A kínai vizeken parancsnokló japán ellentengernagy figyelmeztetése a nankingi kormánynak: „A középső és déli Kinában is olyan komollyá válhatik a helyzet, mint Észak-Kinában”

Tokióból jelentik: Hasegava ellentengernagiban az északkeleti helyzettel kapcsolatban Konoja herceg miniszterelnök kijelentette, hogy Japán nem törekszik területi hódításokra. Kínával együttműködni kíván Kelet kultúrája és Kelet-Ázsia újjáépítése és felvirágoztatása céljából. Kelet-Ázsiát biztosítani akarja a bolsevizmus terjedésétől. Éppen ezért Japánnak, Kínának erősen össze kell fognia a bolsevista törekvések ellen.

Tokióból jelentik: Hasegava ellentengernagy, a kínai japán hadihajóraj parancsnoka elrendelte a Nankingban működő japán tengerészeti állomásnak, hogy a kínai kormány tengerészeti miniszterével egy figyelmeztetést közöljön. A figyelmeztetés azokra a japánellenes izgatásokra és mozzalmakra vonatkozik, melyek Kína középső és déli tájain ismét megkezdődtek az északkeleti események következtében. A

japán jegyzék kifejezi az aggodalmát, hogy amennyiben ezek az izgatások és mozzalmak meg nem szűnnek, Kína középső és déli vidékein is olyan komollyá válhatik a helyzet, mint Észak-Kinában.”

JAPÁN EGYELŐRE MÉG CSAK ÉSZAK-KINÁBAN FOLYTAT HADMŰVELETEKET.

Washingtonból jelentik: A japán nagykövetség ügyvivője kijelentette, hogy a nagykövet az amerikai kormányt biztosította a japán hadműveletek elszigeteléséről, amennyiben a kínaiak nem folytatják fenyegető magatartásukat. Eszerint a japán haderő csak az északkeleti területen való hadműveletekre szorítkozik, s nem hatol délebbre a Peking—Tiencsin közötti vasútvonaltól délre levő 32 kilométernyi távolságnak.

Tiencsin város is a japánok hatalma alá került

Shanghaiból jelentik: Szombatira virradó éjszaka összeomlott Tiencsinben is a kínai hadsereg támadó vállalkozása, s a japánok kiszorítására irányuló hadművelete.

Londonból jelentik: A japánok Tiencsinben súlyos rendszabályokat léptettek életbe. A kínai csapatok visszavonulása után átkutatták a város házait és többszáz kínait vettek őri-

zetbe, akik a japán megszállás előtt résztvettek Tiencsin védelmében. Az összefogott ellenszerezőket először a követség épülete elé hurcolták és ott kényszerítették, hogy háromszor hajoljanak meg a japán zászló előtt. Ezután a város határára levő veszélyhelyre kísérték őket. A megrémült városban órákon át lehetett hallani a japán katonák sortűzét.

Nyári riport

arról, hogy kinek milyen gondot okoz a nyaralás

Egy-két árnyalati különbszet

Az ember azt hinné, hogy ilyenkor, nyáron a gondok is megrikkolnak. A termés hála Istennek már sárló, kasza alá érett, a nap túlzott udvariassággal igyekszik pótolni a tűzelőanyagot, a piacok zsúfoltak a sok és olcsó zöldség-, gyümölcsfélétől, a ruházat kérdése is kevesebb gondot ad, mert különösen a nők nagyon kevéssel, hogy úgymondjam kevés anyaggal beérik, a gyermekek olcsó szandálokban vagy mezítláb szaladgálnak s a férfiak? A férfiak azok igazán olyan kevés igényűek, hogy a napi három, négy korsó sörrel eltekintve, — amit a forró nap kényszerítő parancsára fogyasztanak el, — igazán nem okoznak lényegesebb gondot a családnak.

Tehát minden csúrés-csavarás nélkül azt hittem, hogy lényegesen könnyebbült az élet és éppen azért lepett meg az a szakadályon mély sóhajtozás, ami az autóbuzson mögöttem ülő elegáns nő ajkáról szinte félpernyi pontossággal szállt el.

— Biztosan valami nagy lelki megrázkódás érte. Az se lehetetlen, hogy vakbelsőoperációra készül, de lehet az is, hogy a férje nem viselkedik egészen kifogástalanul szegénnyel, vagy a bank elárvereztette a házat a fejük fölül... Mindenesetre nagy és mély oka kell legyen ekkora szomorúságnak, gondoltam én s a többi utasokkal együtt olyan részvétellel fordulgtunk hátra, hogy minden döccenőnél beleüjtötté a fejét valaki az alacsony karos-szérába.

— Szólítsa meg, kezdjen beszélgetni vele, telefonálta az oldalamba egyik útitársam s már készülődtem, válogattam a szavakat, melyekkel hirtelen, hogy úgymondjam, egycsapásra bizalmat ébreszthetek benne, amikor faluközé ért és hirtelen megállt a kocsis.

A kalauz udvariasan nyitott ajtót, beemelt három elegáns bőröndöt, kiugrott, felmászott a kocsis tetőjére, odarögzített egy kék, piros csíkos nyugszéklet s mikor mindezekkel eltöltött egy szűk negyedórát, végre az utas is megjelent a kocsis ajtajában.

HOTEL SZABÓ

BUDAPEST, IV. EGYETEM-UTCA 7.

Hotel Szabó a belváros középpontjában fekszik. Szép, tiszta, világos szobák. minden modern kényelemmel. (Központi fűtés, hideg- meleg folyóvíz, telefon, stb.) Polgári szálló — polgári árak!

— Drága... kiáltotta lelkesülten a sóhajtozó nő.

Drágám... sikoltotta az új utas és egymás nyakába borultak.

Sietek megjegyezni, hogy az új utas is nő volt, tehát még korai lenne a sóhajtozás megfejtésére gondolni, a rejtvény megfejtése csak most következik és pedig következik azért, mert két barátónk ha összejön, okvetlen kibújik a szög a zsákból.

Igy is történt. Csupa fül volt az egész kocsis, de néhányan szomorú csalódással már az első szó után ellanyhultak. A beszélgetés nem magyarul folyt, nem értettek sokat belőle.

Pedig érdekes volt és egy nagy sóhajbevezetéssel így kezdődött:

— Miért vagy olyan szomorú, egész megijesztettél?

— Hagyd el, jobb ha el se mondom. Hah...

— Beszélj, na jerünk... Csak nincs valami baj a gyermekkel?

— Ah. Nincs annak semmi baja. Még a vizsga után elvitték laşiba, a nagyanyjáék.

— A férjed?

— Az is jól van, csak ne ölné folyton azal, hogy hol töltük a vakációt.

— Na, hát az természetes, hogy egy ember, aki tíz hónapig tanít, robotol annyi gyerek között, szeretne egy kicsit pihenni is. Tavaly, ha jól tudom, Slanicon voltatok, miért nem mentek most is oda?

Önagysága haragosan kapta fel a fejét és a szeméi megtelek könnyel.

— Már te is Slanicozol? Ezzel őt az uram is, de értsétek meg, hogy én évről-évre nem akarok egy és ugyanazon fürdőre járni. Nekem változatosság kell. Én már voltam eleget Tusnadon, Slanicon, Sovatan... Nekem mosi az volt a tervem, hogy Mamaiba menjünk és emiatt már elveszekedtük a félnyarat. Érted?

Közel egy hónapja azért ülünk itthon, mert én nem akarok odamenni, ahová ő vezényel.

Jól esett leszállani és nem néztem a távolodó kocsis után, hanem gyorsan megindultam én is a magam dolgára.

A falusi utcákon csak néhány gyermek öggyelgett. Hét, nyolc éves leánykák anyáskodva ringatták térdükön még járni se tudó testvérkéiket.

— Merre van a tanító úrék háza, — kérdeztem az egyik kicsi anyahelyettes.

— Ott az utcavégén, de senki sincs odahaza...

— Te honnan tudod?

— Hát tudom. A tanító urat bé hitták nyelvtanulni, a tanítóné asszony aratni ment a kaláksokkal.

— Messze van-e a földjük?

A leányka odahívott még vagy három hasonló korú pesztrát s az egyik értelmesen megmagyarázta, hogy merre menjek. Alig fél óra múlva meg is találtam.

A rekkenő melegben három kaszás ütemes, széles lendítéssel vágta az árpát s utánuk két bekötött fejű asszony szedte a rendet.

Az egyik a tanítóné volt.

Az arca pirosra volt gyulva, kövér verejtékcseppek gyöngyöztek a homlokán és némi szégyenkezéssel nyujtotta felém kérges, kemény kezét.

— Muszáj nekem is kijönni, dolgozni a mezőn, mert mire hazaengedik az uram, szeretném, hogy kazalba legyen a gabona. Ugy is eleget kijut szegénynek.

Nem tudtam elmondani, amit akartam. Valami mentegetőzést esellenkedtem és elbúcsúzva, minden tiltakozás dacára, alázatosan megcsókoltam a kérges kezét.

Földi István.

Polonia restituta

Irtá: Pakocs Károly

(Hatodik közlemény.)

Június 29. A város már korahajnalban megelevenedik. Ezres csapatokban jön a vidék népe a nagygyűlés befejezésére. Az idő ragyogó. A város fürdik a napfényben és az ünnep hangulatában. A zarándok-csapatok közt föltűnnek egyes falvak zászlás, erős szőke férfiai és rózsaszínű arcú leányai, asszonyai. Mint később megtudom: őseik Bamberg vidékéről jött németek voltak. Ők maguk szívvel-lélekkel katolikus lengyelek: csak fizikumuk, szorgalmuk és rendszertetük őrzi eredetük emlékét.

Sietünk az irgalmas nővérek templomába, hogy kellő időben eljuthassunk a nagy-oltáron mondandó ünnepi szentmisére. Tíz óra előtt ott-vagyunk. Felvesszük kanonoki mucétumunkat. A rendező rendőrök mindenütt utat nyitnak. Már alig lehet az utcákon járni a százezres tömegtől. De az egyházi méltóság külső jele eljuttat colunkhoz minket is. A nagy tér zsufolva emberrel. A nap tűz. A piros birétum nagyszerű szolgálatot tesz a napszúrás veszedelme ellen. Előkelő hegyre visznek minket: a diplomáták kettős sora mögé a nagy oltár evangéliumi oldalára. Szemben az oltárral a püspökök és rendfőnökök. Közöttük kitűnik jószágos, aszkéta arcú: és fehér birétumával a csensztochovai pálosok általános főnöke.

Megjön Svientoslavski vallásügyi miniszter a kormány képviselőiben. Majd a máltai lovagok is jellegzetes piros egyenruhájukban. Tíz órakor a Szent Márton templomból teljes főpapi díszben vonul a püspöki kar, a három vendég-bíboros s végül segédletével szentmisére öltözött Hlond bíboros. A nagytér nyugati oldalán valamelyik erkélyről megszólalnak római módra az ezüst kürtök. Christus vincit, Christus reg-

nat, Christus imperat. Felséges, mennybeemelő dallam. Viasszaerzm 1936 december 31-ét s a római Szent Péter templomot, melyen először hallottam ezt a csodálatos dallamot a Vatikán ezüst kürtöseitől.

Az ünnepélyes szentmisének mély pedagógiai szerepük van. Időnként kívánja ugyan a lélek a félhomályt és csendet a templomban. Szomjazza az ember az egyedülletet akkor, amikor Istenével meghittten beszélget. De egyszerű-e egyszer tömegbe kíván beleolvadni a ember. Ezekkel együtt óhajta dicsőíteni a tömegek Istenét, zengést, orgonát, kürtöket, ujjongást követel az emberi természet. S ezt a vágyat maradéktalanul kielégíti a katolikus egyház fényes liturgiája. Hallható néha szó a mi templomaink színpompája, ünnepi megnyilatkozásainak fényessége és cselekvényessége ellen. Aki komolyan tesz ellenvetést ezek ellen, az nem ismeri az emberi természetét. Aki pedig ismeri a lelki kiáradás nagyszerű külsőségeinek szükségességét és mégis szót mer emelni ellenük, az gyűlölethez beszél s szeretné a katolikus egyházat isteni ösztönzésből született legnagyobb lelkinelvelő eszköztől megfosztottan látni.

Hollandia nem akkor mérte a legnagyobb csapást a katolicizmusra, mikor börtönbe vetette annak hitvallóit: hanem akkor, mikor a körmeneteket és a katolikus istentiszteletek külső megnyilvánulásait törvényileg betiltotta.

Hlond bíborosnak megafonnal erősített hangja tisztán viszi szét az egész téren a szentmise szövegét és vonzza ki a tér másik oldalán elhelyezett körus válaszait.

Az alszerpap gyönyörű hangon és előttem ismeretlen szép dallammal éneklé a szentleckét.

Az evangélium után emelvényre lép Gawlina tábori püspök és lengyel, francia, német nyelven mondja ünnepi beszédét. A daliás főpap nagyszerű jelenség.

Az egész tér mély tiszta csönd. Igazán lehet imádkozni és ujjongani. Felséges édes katolikus hit!

Félegyre véget ér a poseni katolikus nagygyűlés legünneplényesebb és legmegragadóbb cselekménye. Körmenetbe állunk. Kétoldalt roham-sisakos katonák a régi német katonák feszes állásában állnak sorfalat. Elöl az ifjuság, mögöttük az egyházi méltóságok, majd a katonaj és polgári rendek, munkástömegek, a városi és falusi nép. A menet középpontjában a négy bíboros, a miniszter és Haller marsall. A Szent Márton templom bejáratánál megáll a menet. Miután a pápai legátus elvonult előttünk, oszladozni kezd a tömeg. Harsány éljenzéssel ünnepli Haller tábornagyot, aki egészen közelemben van. A nagy életés hatása alatt én is elkialtom magam olaszul: Evviva! Az öreg generális észrevesz, hozzám siet, megragadja kezem és mosolyogva mondja (azt híven, hogy olasz vagyok): Evviva Italia! — Legalább én is szereztem Mussolini országának egy éljant.

Autók beláthatatlan sora vár a templom előtt. Észreveszem a kattovitzi püspököt a Szyt-terow-család autójában. Ők is észrevesznek és intenek, hogy szálljak be hozzájuk. Kapok az alkalmon. Ott ismerkedem meg a kielcei segéd-püspökkel. Robogunk s mire a Szyfterow-ház elé érünk, megered az eső.

Hamar átöltözünk s megyünk a primás vendégei gyanánt az érseki papnevelőbe ebédre.

Négy asztalnál körülbelül háromszázan ülünk. Minden asztalnak egy bíborosa van. Én Verdier párizsi bíboros-érsek asztalához kerülök. Közelenben atellenben Csárszky kassai püspök. Mellettem egy párizsi, velem szemben egy béga jezsuita páter. Mindketten a nagygyűlés szónokai voltak s egyikük (a párizsi) jól ismeri Bangha páter. akivel Rómában együtt munkálkodott. Baloldalomon Czumbel dr. Mellette az egész nagygyűlés szervezője, a lengyel katolikus akció igen rokonszenves vezértikára, Gross prelátus. Köröttünk diplomaták, a máltai lovagok s egyéb előkelőségek. valamint a különböző külföldi egyházmegyék képviselői.

Az eső zuhog. De ez nem lankasztja jóked-

Tízmilliót érő városi épületet ajándékozott el az időközi bizottság Brasovban

Brasov. (Saját tud.)

Az új időközi bizottság, mely mint annakidején megírtuk, tizenegy liberális tagból áll, tegnap délután ülést tartott és elhatározta, hogy a város központjában lévő és a város tulajdonát képező épületkomplexumot, amit jelenleg a Román Kaszinó bérel, a kaszinónak ajándékozza. Ez az épületkomplexum, amelyben a Román Kaszinó nyert elhelyezést és már évek óta nem fizet érte bért, a városi főmérnök becslése szerint tíz, míg mások becslése szerint tizenegy-tizenhat millió leit ér. A városban nagy visszahatást keltett az időközi bizottság hatalmas, vagyontérő ajándékozásának híre, annál is inkább, mert a város az utóbbi időben nagyon eladósodott s csak most vett fel 70 millió kölcsönt a vízvezeték-hálózat újjáépítésére.

Önálló biztosító intézetbe akarják tömöríteni a magán-tisztviselők nyugdíjalapjait

Bucurestiből jelentik:

A pénzügyi kormány tervei szerint felállítanák a magántisztviselők kötelező nyugdíjintézetét és ennek során az egyes magánnyugdíjalapokat is bevonnék ebbe a létesítendő új nyugdíjintézetbe. A bankok és vállalatok nyugdíjalapjai ilyenformán beolvadnának a Betegségélyezőbe, amely ezt a nyugdíjintézetet is kezelné. A terv — érthető okokból — nem tetszik sem a magánvállalatoknak, sem pedig a magántisztviselőknek és ezért a nagyobb nyugdíjalapokkal rendelkező vállalatok tisztviselői egyre-másra kollektív biztosítást kötnek nagy biztosítóársaságokkal, amelyek a kötött szerződés alapján átveszik ezeket a nyugdíjalapokat, mielőtt azokat a Betegségélyező beolvaszthatná. Újabb jelentések szerint a nyugdíjalapokkal rendelkező vállalatok körében nagy izgalom indult meg, amely azt célozza, hogy az összes vállalatok valamennyi nyugdíjalapjuk összeolvasztásával állítsanak fel egy önálló biztosítóintézetet. A mozgalomba az UGIR is bekapcsolódott, amely most körlevélben szólította fel tagvállalatait, hogy az akciót il etűleg nyilatkozzanak.

vünket: hisz' élményekkel gazdagon élvezzük a vendéglátó nagy bíboros ebédjét. Gyors és nagyszerű kiszolgálás és a legnagyobb ebéd, mióta Lengyelországban vagyunk. Nem terhes, de izletes ennivalók és a nagy melegtől izzadó fejünk lehűtésére jó hűvös italok. Van dolga a töltögetőnek.

Három óra körül megint autóra szállunk: három püspök és magam. Hazavisznek. Pihenek egy kicsit, hogy a záró-ünnepségen, mely néhány lépésnyire tőlem a Krisztuskirály-szobor előtt folyik, üde fejjel vehessek részt. Megered az eső. Még hallom ablakomon az esőcseppek kopogását elnémító himnusz-hangokat. Még hallom a műsor egyik énekét. Aztán elnémul a tér. Az erősödő eső miatt több szám kihagyásával be kellett fejezni a gyűlést. Hangzik Hlond bíboros áldó szava: Benedictio Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sanctio. — S ez az áldás nemcsak a lelkeknek volt áldás, hanem a földeknek is, melyek a tikkasztó szárazság után elemi erővel szomjazták már az égi vizeket. A lélek is, a föld is meglegedetten mondatott Tedeumot Istennek, aki ilyen szépen beosztotta az időjárást és emlékeztetessé tette annyi embernek a poseni nagyhetet.

Egy óra múlva újra kiderül az ég. Nem bírok szobámban maradni. Kimegyek a városba s egyedül felkeresem azokat a helyeket, ahol azelőtt tömegekkel voltam. Megrögzitek lehetőleg minden jelenséget, hogy el ne felejtsem. Megsimogatom szememmel a Ratust, a Zameket, az Egyetemet, az érseki palotát. S megegyeszer visszamegyek a Vierziencice utca 2. szám alá a Szyfterow-családnak vacsorára. Este 9 órakor buszot veszek a családtól. S a kátovítzi püspökkel, valamint az önkéntesi évet szolgáló Szyfterow-fival szállásomra sétálok a szelős, kellemes estén.

(Folytatjuk.)

IME, EZ VÁR ÖNRE, ha nem akadályozza meg idejében a hajhullást!

△ kopasz ember akármilyen fiatal is legyen, öregnek látszik. Tegyen intézkedéseket idejében a hajhullás ellen. A tudomány biztos és hatékony szert bocsát rendelkezésére a hajnövesztésére. Ez a szer a Trilysin. Néhány hónapi használat után a haj elkezd nőni és szemmel láthatóan sűrűsödik.

Trilysin

megakadályozza a hajhullást megszünteti a korpát Kapható minden gyógyszerárban, drogériában és illatszertárban.

Eden fontos nyilatkozatai az angol alsóházban

(Tudósításunk folytatása az első oldalról)

Londonból jelentik: Az angol alsóház péntek esti ülésén Attlee őrnagy és más felszólalók kérdéseire válaszolva Eden angol külügyminiszter fontos nyilatkozatokat tett:

— Nagyon veszedelmes lenne, — mondotta Eden, — ha a világon az a benyomás terjedne el a közvéleményben, hogy az angol kormány nem akar cselekvéshez nyulni. A kormány sohasem mondotta ezt, hanem éppen az ellenkezőjét.

A Földközi-tengerre vonatkozólag Eden a következő kijelentést tette:

— Azokat az előjogokat, amelyeket Nagybritánia élvez, a többi érdekelt államok közül egyetlen egy sem vonta kétségbe. Nagybritánia nem törekszik másra, mint hogy változatlan épségben fenntarthassa a Földközi-tengeren átvezető forgalmát.

Lloyd George hosszabb beszédben foglalkozott a hadviselő felek jogaival és az angol kormány erre vonatkozó tervezetével.

— Amint mondtam, — válaszolta Lloyd Georgenak Eden, — az angol tervet vagy teljes egészében elfogadják, vagy pedig megbukott. Nem engedjük meg a terv lényegébe

vágó változtatásokat. Ha tervünket elfogadják, akkor Attlee urnak sincs oka nyugtalanosságra, mert hiszen a hadviselő jogokat csak a tervben előírt feltételek mellett adánk meg. Az angol kormány el van határozva, hogy mindaddig folytatja erőfeszítéseit a benem-avatkozás érdekében, amíg az európai nemzetek szintén hajlandók fenntartani a benem-avatkozás elvét.

Eden ezután meleg szavakkal emlékezett meg Leon Blumnak a marseillei szocialista értekezleten mondott beszédéről, amelyben a volt francia miniszterelnök többek között azt hangoztatta, hogy semmi sem indokolna még egy preventív háborút.

— Abban az esetben azonban, — folytatta az angol külügyminiszter, — ha a jelenlegi erőfeszítések kudarcot vallának, a helyzet rendkívül komollyá válna és az angol kormány ebben az esetben azonnal összehívna a törvényhozást.

Eden háromheti szabadságra megy. A távollétében a külügyminisztériumot Halifax lord, a lordok házában elnöke fogja vezetni.

Német hadihajók gyülekezése a Földközi-tengeren Anglia Gibraltárban fölkészült minden eshetőségre

Berlinből jelentik: A londoni benem-avatkozási bizottság pénteki ülésén történtek miatt berlini körökben fel vannak habozva.

Berlini diplomáciai körökben összefüggésbe hozzák a spanyol vizeken tartózkodó német hajók leváltását a benem-avatkozási tervhez kudarcával. Ép szombaton indult el több német hajó a spanyol vizek felé, tehát éppen abban az időben fog több német hajó a spanyol vizeken tartózkodni, mikor a háborus veszély a legerősebb.

Londonból jelentik: Eden angol külügyminiszter az alsóház pénteki ülésén kijelen-

tette, hogy az angol kormány biztonsági rendszabályokat tesz Gibraltárban.

A „Daily Express” úgy értesül, hogy Gibraltárban feltűnő megerősítéseket foganatosítottak. A gibraltári angol erődítményeket megerősítették, úgynevezett lehallgató készülékeket szereltek fel, amelyek azonnal jelzik, ha repülőgépek közelednek. Gibraltárban minden eshetőségre felkészültek. A lap ebből arra következtet, hogy igazuk lehet azoknak az ellenzéki képviselőknek, akik ismételt interpelláltak Gibraltár veszélyeztetett helyzete miatt.

A BUDAPESTI SZOCIALISTÁK KEZDEMÉNYEZÉSE.

Budapestről jelentik: A szociáldemokrata párt parlamenti csoportja terjedelmes memorandummal fordult Kánya külügyminiszterhez. A memorandumban a szociáldemokrata párt arra kéri Kánya Kálmán külügyminisztert, hogy Európa békéjének biztosítása érdekében a külügyminiszter olyanirányu kezdeményezést tegyen, hogy a spanyol polgárháború ügye sürgősen a Népszövetség elé kerüljön.

Ujabb bomba robbant Belfastban

Belfastból jelentik: Szombaton déli 2 órakor bomba robbant a belfasti Debonsire-utca egyik épületében. Ez az utca azon az útvonalon fekszik, amelyen a királyi pár áthaladt a pályaudvartól a városbamenet. A robbanásnak nincs áldozata, mert a már is dűledezőfőben levő épületben senki sem lakott.

A spanyol harcok mai állása.

Fent: Madrid körül, lent Albarracin város hegyvidékén.

Buziás gyógyfürdő (Román Nauheim)

Természetes, páratlan szénsavas, radioaktív sós, vasas forrásvizekkel. Biztos gyógyhatás és vérkeringési zavaroknál, szervi elhízásos érmezesedés, vesebaj, vérszegénység, izomszűz, hólyaghurut és kimerüléssel idegesség esetén.

Szív a változások zavarok, fertőző betegségek, mérgezések nyomán fellépett idegbajok (Tabes) esetében a legjobb eredménnyel.

Női betegség Ivókurák, szakszerű orvosi kezelés.

Kitűnő konyha. Elsőrangú szállodák. Diétás penziók mérsékelt árral.

Modern napfényes szabad uszoda. A CFR vonalain utazási kedvezmény. — Allandó katonazen.

Pausálárak az „Európa” utazási irodák útján.

Fürdőidény május 15-től október 1-ig.

Prospektust, felvilágosítást szívesen küld: Muschong Buziási Gyógyfürdő R-T.

FÜRDŐIGAZGATÓSÁG, BUZIÁS, BANAT.

TÖRTÉNELEM SZINBEN ÉS ILLATBAN

Százhat új virágfajtát hozott létre egy cluji műkertész szaktudása és páratlan szorgalma. — Történelmi nevek serege a virágásásokban

Cluj, július hó. A botanikus kert Növény-tani Muzeumában legutóbb rendezett virágkiállításán különös élményben volt részük a látogatóknak: a virágzsépségsversenyen szereplő tarka-barka, szinpompás virágok felett, apró táblácskákon, efaftja nevek voltak olvashatók: Vak Bottyán, Lórántffy Zsuzsanna, Verdun, Kőlesey, Mikes Kelemen, stb. Érdeklődéssel kerestük meg a történelmi neveket viselő virágok termelőjét, Griger Károly műkertészt. Az őszeshaju öregur ahelyett, hogy terjengős előadásba kezdett volna, barátságosan meghívott délutánra nagához.

— Fáradjon el a kertészetembe és készséggel bemutatom a magyar multat színben és illatban...

A növénynevelés útörője

Mingyárt az igazságügyi palota közelében hatalmas kert nyulik el két deszkapalánk között, benne hosszukás virágágak sorakoznak egymás mellé, annyira tömve szinpompás, gyönyörű virágokkal, hogy a föld ki sem látszik alóluk.

Elmondja, hogy 1904-ben Kassán kezdett növényneveléssel foglalkozni. Ebben az időben még uttorónek számított Magyarországon. Az volt az elhatározása, hogy kereszteséssel új virágfajokat hoz létre az azokat aztán, mint a németek, angolok, franciák tették, a magyar történelem és közélet kimagasló alakjairól fogja elnevezni. Clujra kerülve, a klinikák főkertésze lett. Abban az időben, amikor dr Richter Aladár egyetemi tanár és Walz Lajos, a párizsi világgiallításra jártak, gazdasági kiállítást rendeztek városunkban, melyen Darányi Ignác, az akkori földművelésügyi miniszter is megjelent. Darányi Ignác ellátogatott a régi fűvészkertbe s amit ott látott, valósággal elkápráztatta. Mingyárt Griegerhez, a virágok kezelőjéhez fordult és megkérdezte:

— Kedves barátom, volna-e kedve tovább tanulni?

Hat hét múlva Griger már Budapesten volt és államköltségen a kertészeti akadémián helyezték el. Itt ismerkedett meg tüzeten a növénynevelés alapelemeivel s itt kapta az utmutatókat későbbi önálló működéséhez.

— Éveken át lankadatlan kitartással dolgoztam — mondja — és ma százhat általam létrehozott virágfajta bizonyítja, hogy nem végeztem haszontalan munkát.

Darányi Ignác levele

Az üvegház polcáról sárgult iratok, folyóiratok és levelek kerülnek elő. Itt van például a „Der Österreichische Handelsgartner” című bécsi szaklap, amely 1912-ben hatalmas cikkben számolt be Griger felfedezéséről és pompás új virágkereszteséseiről. A folyóiratban ott látható Griger arcképe is. A századforduló alejének módija szerint készült felöltő gomblyukában krizantém van, az ugynevezett „Lackovszki”, amely a legelső virágfaj volt, amit keresztes útján létrehozott.

— Hogyan adta a neveket a virágoknak?

— A magyarság multjából azokat az alakokat választottam ki, akik legméltóbbak arra, hogy nevüket külföldön is ismerjék. Csaknem mindegyik virágom külföldre került és ma is eredeti magyar nevükön ismerik őket. Egyik né-

met kertész például négyszáz tő „Lórántffy Zsuzsanna”-t rendelt fölém a háboru előtt. Azóta „Lórántffy Zsuzsanna” egész Németországban elterjedt.

— Elő nagyságokról is nevezett el virágokat?

— Hogyne! Megvannak a levelém, melyekben Tisza Kálmán, Apponyi Albert beleegyezésüket adták az elnevezéshez. Darányi Ignác, földművelésügyi miniszter, aki engem Pestre vitt, a kertészeti akadémiára, nagyon kedvesen tagadta meg kérésemet. Ezt írta nekem:

„Azért nem szeretném, ha virágokat neveznének el a nevemről, mert gyakran nem sikerül a kertésznek szép virágokat kitenyészteni és akkor azt mondja reá: egye meg a fene, nem sikerült Darányi!”.

Történelmi nevek a virágágyásokban

— Engem elsősorban magyar érzésem vezetett arra, hogy növényneveléssel foglalkozzam. Új virágfajokat igyekeztem életre kelteni s a magyar nemzet nagy fiairól neveztem el őket, hadd ismerjék meg, akikre fajtánk büszke lehet. És ez sikerült is — teszi hozzá.

Valóban siker koronázta munkáját. Itt vannak mingyárt a gyönyörű virágok, melyek a kurocker regényes világát elevinitik meg. A pelargónia-had első sorában Bercsényi Miklós grófot látjuk karminpiros, szingazdag ruhában; mellette rögtön a felesége, Csáky Krisztina grófnő, téglaszínű selyembe öltözve. Valamivel arrébb tőlük — közvetlenül a fűtenger partján — Mikes Kelemen, a nagy bujdosó szomorkodik búnak eresztett fejjel. Odébb gróf Sibrik Miklós, a hermelin-diszes piros bársony ruhába bujt hazafi, aztán az érsekújvári hős, a győzhetetlen Vak Bottyán, majd a dallás, pirosposztag Jávorka Ádám alakja tűnik fel. Ne feledkezzünk meg gróf Vay Ádám főmarsall uramról sem, aki rózsaszínű selyem udvarnok ruhában áll egy kisebb csoport, nyilván „tányérnyalók” élén. De vesünk egy pillantást a Rákóczi-családra is.

Egy trónra előléptetett ládikón ül borús fővel, nemzetéért aggódva a nagy bujdosó fejedelem, Rákóczi Ferenc, kékes ereztű mentében, bordó süveggel a fején. Ott áll a trónus mellett a fejedelem édesanyja, a legdicsebb magyar nagyaasszony, Zrínyi Ilona liladiszos, téglavörös bársonyban s közvetlen közelében a nagyanyja, a szépséges Báthory Zsófia hófehér hermelinpalástban és dédanyja, a sárospataki és gyulafehérvári nagyaasszony, Lórántffy Zsuzsanna ezüsttel címezett, ódon szabású, rózsaszínű selyemben. Ott látjuk még Thököly Imre cinóber-vörös páisba bujtattott deli alakját, aztán Bockay István, arrébb meg a szépséges muranyi Vénuszt, Széchy Mária, suhogó fehér selyemben, piros diszítéssel. Hogy a kép teljes legyen, Cinka Panna is ott óálkodik a virágágyás szélén. Cinka Panna feje még nem látszik ki a zöld levelek közül, de keresztapja, Griger kertész azt mondja: piros az arca, csak most reagegti előlünk, ehajítja fejét valahol a levelek alatt és könnyezve emlékezik a multról, a letűnt tárcgatós kuruc időről. És ne feledkezzünk meg Thaly Kálmánról sem; ne kuporog a virágház egyik állványja alatt egy törött cserépben. A nap nem süt reá s igen komornak látszik, mint-ha tőprengene valamin.

Lépjünk odébb és nyissuk ki a mult süllyesztőjének egy újabb ajtóját, melyen át a magyarság történelmének közelebbeső mezejére jutunk.

Jókai Mór és a többiek

— Sic fata volunt — mondja Griger kertész Izabella királynő szomorkás alakja mellett elhaladva.

Különös kettős: Izabella királynő Zita királynéval társalog. Vajjon miről beszélnek? Azt csak Cserey Ilona tudja, aki piros bóbítájába rejtett arccal hallgatózik.

De menjünk a szabadságharc fiai közé. Először Jókai Mór középtermetű alakja tűnik fel. Karmazinskárlát, fényes violaszínű árnyalattokkal át meg átszött felöltőt visel. Griger ur azt mondja rá: — Igen hálás cserepes növény...

Bem apónak óriási nagy virágernyőj vannak, feje magasan ül, mintha csak lovon ülve kémlelné a fehéregyházi síkon... Szorosan mellette Türr István tábornok, feszes vigyazban, mint-ha csak szolgálatot akarna tenni a nagy hadvezérnek. Petőfi és Arany következnek soron. Itt látható többek közt báró Eötvös József, aki ugyanmond: „ritka szépség a krizanthémum kultúrában”. Nehezen értjük meg, mint kerüli közvetlen közelébe a zömök, tulipiros, törökverő Kinizsi Pál...

Hindenburg és Verdun

Jöjjünk egy lépéssel közelebb a világháborus évekre. Mingyárt Hindenburg robusztus alakja tűnik fel halványpiros egyenruhában. Közel hozzá az eszményi, rengeteg virágot termő muskátli ujdonság, Augustza főhercegnő. A sok édesbús, melázásra készlet: látvány után verpiros szomorúság következik: Verdun... Aztán megint csak átszellemült, kedves jelenségek: „Futótűz, Abránd, Aranyvirág, Verőfény, stb. Ugylátszik, megint valami zavar állt be a történelem rendjében: Dobó István és Bethlen Gábor a világháború vezérei közt társalog. Nagyon különös dolog ez...

Akik még élnek

— Most lépjünk a jelenbe — mondja a kertész.

Mint jó férjhez illik először a feleségét mutatja be, „Griger Györgyné”. Csodálatosan szép krizanthémum. Valamivel távolabb igen csinos lányka kukucskál, „Griger Ibolyka”.

— Most pedig bemutatok önnek néhány uriaszont — mondja és odavezet a szekfükhöz. Óváry Elemérné, Gróf Teleki Árvédné, Gyarmathy Zsigáné... Hátrébb valamivel, bizonyos „Irenke” áll szerényen, pironkodva, de nem árulja el a vezetéknevét. Mindenesetre feltűnő a nagy tikolózás...

Még Moczy Matildot, Blaha Lujzát, Fedák Sárít mutatja be Griger bácsi, aztán elégedetten dörzsölgeti a kezét.

— Negyven év munkájával így varázsoltam én magam köré a magyar multat mondja kis szomorúság, melázás rezeg a hangjában.

Azt hiszem, elérzékenyült. A révedező embert bün felriasztani — menjünk odébb... — csis —

Amerikai reklám

Sajátságos reklámtrükköt eszelt ki egy csikágói csokoládé-cég és reméli, hogy nagy forgalmat ér el vele.

Csikágó különböző városnegyedeiben, gyakran megfigyelték, hogy egy éltecsbb úr és egy csinos, fiatal nő hangosan társalog az autóbussmegállókon s utána feltűnően és körülményesen helyet foglal a kocsiban. A hangos diskurzus ott tovább folyik, az öreg úr hallócsövet illeszt a füléhez, mert alkalmasint nagyot hall. Mikor az egyenlőten pár már magára vonta az utasok figyelmét, a fiatal lány nyomatékosan arra figyelmezteti kísérőjét, akit nagybácsinak nevez, hogy a világért se feledje el egy bizonyos cég csokoládéját megvenni. A férfi nem érti meg mindjárt a lány szavait, aki aztán még hangosabban ismétli, az összes utasok fülehallatára, hogy a nagybácsi okvetlenül csak az X cég csokoládéjából vegyen, ami minden jobb üzletben kapható. Amikor alaposan fejtehető, hogy az autóbussban ülők mindegyike hallotta ezt a figyelmeztetést, akkor a nagyot halló öreg úr is megérti azt s a furcsa pár a legközelebbi megállónál elhagyja a kocsit. A következő autóbussba azonban ismét beszáll s megismétli a komédiát. A csokoládé-cég, mint mondtuk, azt hiszi, hogy ez a trükk sok embert arra fog indítani, hogy megkóstolja a cég csokoládéját

HIREK

Központi szerkesztőség, kiadóhivatal
és előfizetés teljesítési helye

Oradea, Strada Regele Carol II. 6

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Hétlétre: Egész évre 600, félévre 300, negyedévre 210, egy hónapra 70 lel.
Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15 P.
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.
Telefon: 27.

Felolvaszerkesztő: **PERÉDI GYÖRGY**
Cluj-i szerkesztő: **dr. Sutyok István**
Cluj, Piața Unirii 13.

Kéziratokat nem örvény meg és nem adunk vissza.
Csekk választékos magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás

A bucuresti időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Gyenge légáramlás, helyenként zápor. A hőmérséklet emelkedik.

Főesperesi kinevezés a transzylvániai egyházmegyében. Dicioanmartin. Saját tud. Gróf Toldalagi Samu római katolikus főesperes nyugalmavonulásával megüresedett a „Küküllői kerület” főesperesi hivatala. dr. Vorbuchner Adolf h. püspök Bence István dicioanmartini plébánost nevezte ki „Küküllői főesperessé”. A kinevezés osztatlan megelégedést keltett az egész kerületben.

SENTE HÁBORUT INDITOTTAK A TATÁROK AZ OROSZ SZOVJET ELLEN. Moszkvából jelentik: Karakiszán tatár szovjet köztársaságban véres zendülés történt. Az eddig érkező hírek szerint több ezer tatár ugynevezett szent háborút kezdett a szovjet-diktátor és a szovjet-kormány tagjai ellen. Moszkvából nagy csapatot mozgósítottak a zendülés elfojtására. Az elfojtott zendülők tömegesen végezték ki.

HÁZASSÁG. *Bikkfalvi Kovács Etelka (Braşov) és Kiss Árpád dr. ügyvéd (Bucureşti), a Magyar Párt parlamenti csoportjához tartozó tanak titkára, házasságot kötöttek. Tanuk voltak: Szabó Béni és Willer József országgyűlési képviselők. Kiss Árpád dr., a romániai fiatal magyar ügyvédközösség egyik legmunkásabb, legértékesebb tagja, aki komoly tudásról tanuskodik és erős keresztény magyar érzéssel áthatott közirói tevékenységével is ismertté tette a nevét Transzylvániában.*

Szűzszélhűdés érte a hazatérő zarándokok fogadtatásánál. Timişoara. Saját tud. A timişoara Anna-napi zarándoklat Radnára most ment végbe. Mintegy nyolcszázan tették meg gyalogosan, processzióban az utat a kegyhelyre, mások vonaton, sőt különvonaton. A kegytemplomban a nagymisét Wégling János apátkanonok mondotta, a németnyelvű szentbeszédet pedig Lischerong Mátyas reitai főesperes, aki maga is Reitáról háromszáz hivatelt vezette, különvonaton. Különböző községekből is jöttek zarándokok, úgy hogy mintegy négyezren voltak együtt. Megtartották a kegyhelyen a Radna zarándokgyűlés zászólójának huszonöt éves jubileumát is. Szűz Péter egyesületi elnök mondotta az ünnepi beszédet. Ez a zarándoklat elsősorban a németeké volt, a magyar zarándokok Kisaasszonynapjára szoktak Timişoaráról Radnára menni. Amikor a zarándokok, akik gyalogosan tették meg az utat, visszatértek a városba, váratlan haláleset történt. Az érkezők fogadtatására sokan siettek, többek közt Szilágyi Ilona harminckilenc éves munkásnő is, aki édesanyját várta kávéval és más frissítivel. A munkásnőt az utcán hirtelen rosszullet fogta el. A mentők a kórházba szállították, ahol néhány perc múlva meghalt. Szűzbajos volt. szűzszélhűdés ölte meg.

A SATUMAREI RÓMAI KATOLIKUS PÜSPÖKI KONVIKTUS (Str. Mihail Eminescu No 1.) a következő tanévre is felvesz a satumarei állami román liceumba, az állami román kereskedelmi liceumba, vagy a református magyar liceumba iratkozó keresztény tanulókat. Évi tartás, mosás és orvosdíj 7650 lei. Papi pályára készülő, szegénysorsú, jó tanuló diákok nagy kedvezményben részesülnek. ha ezt július 30-ig kérvényezik az intézet igazgatójától. Prospektust kérésre küldünk.

Tűzvész áldozata lett egy ókirályságbeli falu. Bucuresti. Saját tud. Darabani ókirályságbeli községben tűzvész ütött ki amely 34 gazdaságot elhamvasztott. A tűz olyan gyorsan terjedt hogy a lakosok majdnem semmijüket se tudták megmenteni.

A „Porciunkulai búcsú” az oradeai Kapucinus Rtyák templomában az idén is a szokásos ünnepekkel tartják meg. Augusztus 1-én: litánia délután 4 órakor, augusztus 2-án reggel 7 és 8 órakor csendes szentmise 9 órakor főpapi szentmise és prédikáció. Befejező ájtatosság délután 4 órakor.

Zürichi zárlat: Párizs 16.32 fél, London 21.59 háromnegyed, Newyork 435.37, Brüsszel 73.30, Milánó 22.95, Ameszterdam 240.25, Berlin 175.20, Bécs 82.30, Prága 15.20, Varsó 82.70, Belgrád 10, Bucuresti 325.

Zala György halála. Budapestről jelentik: Zala György, a hírneves szobrászművész 79 éves korában, szombaton reggel a Payor szanatoriumban meghalt. Zala György egyike volt az újabb kor legnagyobb magyar szobrászainak s Ferenczy István után a legmagyarabb értesű művész volt. 1850-ben született. Bécsben és Münchenben tanult művészetet s már egész fiatal korában a monumentális szobrászatra törekedett. A XIX. század végén lendülettel fejlődő Budapest köztereinek nagy részét az ő szobrai díszítik, de agg korában is remekműveket alkotott. Az új barokk stílus hívatott művésze volt és a millenárius emlékmű egyes csoportjait mellett gróf Andrássy Gyula lovasszobrát, gróf Tisza István szobrát, a nemzeti megújodás allegorikus emlékművét és a szegedi Deák Ferenc szobrát is ő készítette. Halálával az új-barokk egyik legnagyobb magyar művésze dől ki az évek sorából.

Újabb erdőt vásárolt a Somási Erdőipar r. t. Baia-Mare. Saját tud. A város vezetősége nyilvános árlejtéssel újabb 808 hektár tölgyerdőt értékesített. A legelőnyösebb ajánlatot a Lomási Erdőipar r. t. satumarei igazgatósága adta és így négymillió 894.317 leiert a maga részére szerezte meg az erdő vágási jogát.

Veszedeles tolvajnöket fogtak egy brasovi üzletben. Brasov. Saját tud. A város központjában ismeretlen tettesek már hetek óta fosztogatják a különböző üzleteket. Tegnap végre sikerült elfogni két veszedeles tolvajnöket, amint a zsufolt üzletben nagy ügyességgel és gyakorlatlalt akarták elemelni az értékes árut. A két tettenér tolvajnöket, Buta Ilona 21 éves és Purtiu Anna 39 éves sibiui illetőségű nő átadták a rendőrségnek.

Két szolga vigyázatlansága miatt leégett a beiusi rendőrség épülete. (Oradea.) Pénteken éjszaka hatalmas tűz pusztított Beiuson. Éjszaka tízenkét órakor telefonon értesítették az oradeai tűzoltóságot, hogy kigyulladt a beiusi rendőrség épülete és kérték Bogdan kapitányt, a tűzoltók parancsnokát, hogy teljes felkészültséggel vonuljanak ki az oradeai tűzoltók Beiusra. A tűzoltók másfélóra múlva érkeztek meg Beiusra és azonnal hozzáláztak a tűz oltásához. Mivel a tüoltók kiértek, a rendőrség épületének tetőzete hatalmas lánggal égett, a szomszédos házakból már költöztek ki a lakókat és butorokat, a rendőrség épületéből viszont az irattárat igyekeztek kimenteni és az ingó értékeket. A tüoltóknak megfeszített munka után, éjszaka három órakor sikerült elfojtani a tüzet. A tetőzetet nem lehetett megmenteni, az teljesen leégett és az épület falai is súlyosan megsérültek. A helyszíni bevezetett vizsgálat megállapította, hogy a tüzet a rendőrség két szolgájának vigyázatlansága okozta, akik petroleummal mosták a fejüket és közben cigarettáztak. Egy őrizetlen pillanatban a cigareta bekerült a petroleumos dobozba, mire az fellobbant. A tűz azután percek alatt terjedt el és a zsindelet tetőt már nem lehetett megmenteni a pusztulástól. A két szolga sértetlen maradt. A kárt egyelőre nem lehet megállapítani. Örvendetes tény, hogy az irattárt sikerült megmenteni.

Kabát-, öltöny- és kosztüm

szövetek

tavaszi nyidonságai dús választékban megjöttek.

Rendkívüli olcsó, szigoruan szabott árak

Székely
posztóáruház.

Piața Unirii, Sas-palota.

Feltörték a satumarei római katolikus székesegyház Szent Antal perselyét. Satu-Mare. Saját tud. Csütörtökön éjjel egy Kiss Sándor nevű satumarei fiatalember elrejtőzött a római katolikus székesegyházban. Megvárta, míg bezárják a templomajtókat, majd a magával hozott feszítővassal feltörte a Szent Antal perselyt, amelyben kb. 1000 leit talált. A pénzt magához véve nyaktörő uton menekült ki. A sekrestyés reggel jelentette a kegyeltséért a rendőrségen és elmondotta, hogy egész héten egy fiatal legényt látott olázkodni a perselyek körül. A személyleírás után a rendőrség ráismert Kiss Sándorra, egy jómódu satumarei család bűnöző hajlamu fiára. A templomfosztogató azonban egy elűnt, hogy egyelőre nem sikerült előkeríteni.

Hétfőn folytatják a Csermákné ügyében a bucuresti tanak kihallgatását. Aradról jelentik. A Csermák-házaspár családi ügyében Alexandrescu Alexandru vizsgálóbíró ma ismét tovább folytatta a kihallgatásokat. Kratochwill Jean mérnök, akiért a csehszlovák követség vállalt felelősséget, hogy a vizsgálat tartama alatt mindenkor rendelkezésre áll, egész délelőtt a vizsgálóbírónál tartózkodott, akinek szobájába egyenként hívták be az ügyben szereplő összes tanukat, károsultakat és feljelentőket. A vizsgálat ma sem tisztázta a helyzetet és Alexandrescu Alexandru vizsgálóbíró a maga részéről is befejezte egyelőre a kihallgatásokat. Utolsó intézkedése a többmillióes csalási ügyben az volt, hogy hétfőre beidézte az ügyben szereplő valamennyi tanut Bucurestiből, többek között egy bank vezérigazgatóját és több tisztviselőjét is, akik eddig ebben az ügyben vallomást nem tettek. Természetesen a hétfői kihallgatásokat már a vizsgálóbírói hivatalát átvevő Hutiu Marcu vizsgálóbíró végzi, aki különben az egész ügyben már eredetileg is folytatott kihallgatásokat. Hétfőn tehát eldől, hogy sor kerül-e újabb letartóztatásokra és hogy milyen újabb szenzációt termel még ki a bonyolult családi ügy.

Az oradeai Iparosok Hitelszövetkeze Temetkezési Egyesülete értesíti „A” csoportjának tagjait, hogy özv. Oláh Lajosné (469-ik), a „B” csoportból pedig özv. Morár Demeterné (213-ik) tagunk meghalt. Ezért az esedékesség vált 10, illetve 11 lei minden egyes tag által befizetendő az egyesület pénztárába vagy a pénzbevezetőnknek. Az elnökség.

Hétfőn adják át a forgalomnak a Cluj-Oradea-Satu-Mare közötti légi vonalat. Bucuresti. Saját tud. A Cluj-Oradea-Satu-Mare-i légi vonalat augusztus 2-án fogják a rendszeres forgalomnak átadni. Ezután kerül sor a Bucuresti-Satumarei közvetlen légi vonalra, amelynek közbeeső állomásai Brasov, Tg.-Mures és Cluj lesznek.

Pernyertesek lettek a satumarei kéményseprők a várossal szemben. Saját tud. Jelentettük, hogy a város új szabályrendelet alapján házi-kezelésbe vette a kéményseprést és megfosztotta az öt régi mestert évtizedes jogaitól. A kéményseprő mesterek a cluj-i közigazgatási bírósághoz fordultak jogorvoslatért és teljes elégtételt nyertek. Kimondotta a bíróság, hogy a városnak nem volt jogában a kéményseprést mindaddig házi-kezelésbe venni, amíg a jog régi tulajdonosai életben vannak. A megnyugtató ítélet ellenére a régi mesterek még nem juthatnak vissza elidegenített jogaik birtokába, mert a város a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz fellebbezi meg az alsófoku bíróság határozatát.

Temetések Oradeán. Balog József városi tisztviselő 47 éves korában meghalt. Temetése vasárnap délelőtt lesz a Centrala-utca 25. számú háztól a Rulikovszky-temetőbe. (Caritas.)

Erkörtvélyesi Biró István 25 éves korában meghalt. Temetése ma délután lesz Oradeán. — Ágyi Elek 68 éves korában meghalt. Temetése vasárnap lesz a Suisului Caleáról. (Erdélyi „Concordia”.)

Kávéházakban, vendéglőkben kérje mindenütt a „MAGYAR LAPOK”-at

Megállapították a Románia és Jugoszlávia között építendő új Duna-híd helyét. Bucuresti. Saját tudósítónktól. Tegnap éjjel Turnuseverinbe érkezett Bruckner mérnök, az állami hidépítészeti hivatal vezérigazgatója, a közlekedés-ügyminisztérium több mérnökének kíséretében. A román bizottság a helyszínen megállapította az építendő Duna-híd helyét, majd motorcsónakon átment Cladovába, a szerb partra s ott érintkezésbe lépett a szerb bizottsággal, amelyvel megállapodott a híd pontos helye tekintetében.

A SATUMAREI IRGALMAS NÖVÉREK VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ NYILVÁNOSSÁGI JOGGAL BIRÓ RÓMAI KATOLIKUS LEÁNY-LICEUM I—VIII. osztályu román és I—IV. osztályu magyar tagozatára aug. 25-ig lehet jelentkezni. Augusztus 25-én kezdődik a beiratkozás és szeptember 1-én az első, szeptember 6-án az V. osztályra jelentkezők felvételi vizsgálója. A zárjai internátusba ugyanezen időben lehet jelentkezni. Tájékoztató kapható az irgalmas nővérek zárdájától. Str. Stefan cel Mare No. 13.

Romániában felejtette a hajó az amerikai kirándulókat, akik minden kocsmánál megállottak. Bucuresti. Saját tud. Jelentettük, hogy egy olasz óceánjárón 900 amerikai milliomos érkezett Constantába. Az amerikaiak közül többeknek kellemetlen kalandban volt részük. Tegnap éjjel u. i. az amerikai milliomosokat szállító „Roma” nevű olasz gőzsnak a constantai kikötőből való távozása után öt amerikai jelentkezett a kikötőparancsnokságon és a rendőrségen. Lemaradtak a hajóról. Kirándulást tettek ugyanis Balcicba s utközben minden kocsmánál megálltak egy kis italra. Mulatozás közben elvesztették a határrendőrség által kiadott tartózkodási engedélyüket, utlevelük pedig a hajón maradt. Az amerikaiak arra kértek engedélyt, hogy repülőgépen utazhassanak Konstantinápolyba, ahol így elérhetnék még a hajót, de ezt utlevelük hiányában nem engedték meg nekik. Most megoldást keresnek hogyan érhetnék el mégis az óceánjárót.

Az oradeai Szent Orsolya zárdában folyó év szeptemberében Montessorói óvoda nyílik. Bővebb fevilágosítást ad a zárdai előjárósága.

A ciucmezei katonai előképzős ifjak közhasznú munkaszolgálatára. (Mercurea-Ciuc.) Saját tud. Amint ismeretes, a munkaügyi miniszter intézkedése folytán, a katonai előképzésre kötelezett ifjak kötelesek a nyár folyamán, közhasznú munkaszolgálatokat teljesíteni. A munkálatok tartama egy-egy ifjura husz nap. Százas csoportokban gyűjtik össze az ifjakat, akiknek első csoportja a munkálatokat július 11-én már meg is kezdte. A második csoport augusztus 1-én kezd meg a közmunkát, míg a harmadik augusztus 22-től szeptember 10-ig. A városban öszegyűjtött ifjak első százas csoportja legelőnek a görögkeleti templom háta mögött elterülő köztérnek a kertesítését kezdte meg. Végrehajtja a csoport még az ezen a területen áthaladó utca altalajának előkészítését is. Barnára légett fiatal fiuk meztelen felsőtesttel buzognak kezelik az ást, kapát, csákányt és a mérőszalagot. A következő csoport majd a városi sporttelep előkészítését kapja feladatául. Ennek keretében oldják meg a jégpálya áthelyezését is. A 18—20 éves fiuk egyébként katonai fegyverem alatt állanak, műszaki tiszték és oktatók felügyelete alatt. A Petru-Rares román gimnáziumban vannak elszállásolva. Dél-előttöknél fizikai munkát végeznek, délután pedig elméleti és gyakorlati katonai oktatásban részesülnek. Nistor közmunkaügyi miniszter a napokban a városban töltött egy napot. Dr. Oțetea Valer megyefőnökkel meglátogatta az előképzős ifjakat, végignézte a munkálatokat, majd együtt ebédelt az ifjakkal. Ebéd közben nagy beszédben ismertette a kötelező munkatörvény rendelkezéseit, előnyeit. Buzdította az ifjakat a lelkiismeretes kötelességteljesítésre, becsületes munkára és kitartásra. A miniszter Sf. Gheorghe városba utazott.

Hönig
Frigyes
**HARANG-
ONTÓDE**
Arad,
Str. Barfüge 10-21.
Alapítva:
1840.
Telefon: 376.

Huszonnyolcra emelkedett a Párizs melletti vasúti szerencsétlenség áldozatainak száma

Lehetetlenség megállapítani a felismerhetetlenségig összeroncsolódott áldozatok személyazonosságát

A váltóállitásnak egy másodpercnyi megkésése okozta a borzalmas szerencsétlenséget

Párizsból jelentik: A csütörtök este Párizs közelében történt vasúti szerencsétlenség halálos áldozatainak száma egyre emelkedik. A hirtákos most már huszonnyolc halottal számolnak be. A sebesültek száma negyvenkettőre emelkedett. A sebesültek közül többnek az életbenmaradásához alig van remény. A halottak között van a vonat vezetője is. Az újabb vizsgálatok most már kétségtelenül megállapították, hogy a szerencsétlenséget hibás váltóállitás okozta. Illetve az elkésztett váltóállitás, ugyanis a váltó igazítással egy másodperccel elkészték. A mozdony

és az első két kocszi már áthaladt a váltón, mikor közben a váltót igazították.

A szerencsétlenség borzalmáról elegendő képet nyújt az az értesítés, hogy a halottak személyazonosságát nem tudják megállapítani, mert a holttestek a felismerhetetlenségig összeroncsolódtak.

A francia államtanács is foglalkozott a katasztrófával. Elrendelte, hogy lehetőleg csak fémből készült vasúti kocsikat hozzanak forgalomba és a fából készült vasúti kocsiknak a forgalomból való kivonását elő kell segíteni.

Lelejeztette magát a robogó vonattal. Säcueni Saját tudósítónktól. Rövid időközben már negyedikben történt öngyilkosság az itteni vasúti síneken. Csütörtökön reggel Solyom Ferenc 21 éves fiatal gazda szántani ment a mezőre s a reggeli vonat közeledése előtt a lovakat egy fához kötötte, ő maga pedig ostonnal és egy pálnak üveggel a vasúti töltés mellé húzódott s a pálnak felé elfogyasztva, a robogó vonat alá hajította a fejét, melyet a gép többől lemozdított. A borzalmas öngyilkosságot a mezőn dolgozók vették észre. Mivel büntény gyanúja nem forgott fenn, az ügyészség a temetési engedélyt megadta. Megemlékezésre érdemes, hogy az öngyilkos Magyarországon élt testvérbarátja nemrégén lőtte magát fölé. Ez az öngyilkosság járvány szomorú tünete a vajudó és zavaros kornak.

SPORTHIREK

Kavarodás a Nemzeti Bajnokság új beosztása körül. Bucurestiből jelentik: Constanta, Craiova, Ploesti és Targu-Mures nyomban az új beosztás után elégedetlenségüket fejezték ki, hogy kimaradtak az A. divízióból. Széleskörű mozgalmat indítottak, képviselők és szenátorok szólnak meg érdeklükben és Luchide főtitkár például Eforia fürdőre utazik Tilea elnökhöz, hogy rábírja ezeknek a csapatoknak felvételére is. Luchide főtitkár javasolni akarja, hogy az A. divízió létszámát huszonnégyre emeljék fel, két tizenkettes csoportban. Az érdekelt egyesületek elhatározták különben, hogy Constantan értekezletet tartanak vasárnap és erre meghívják Tilea elnököt is. Hir szerint felmerült az a terv is, hogy a régi rendszer A. divíziós csapatai külön profiligába tömörüljenek. Ha így halad, a végén még az lenne a leghelyesebb, hogy hivatalosan kimondják: játsszék mindenki, akivel akar...

Nem hitelesítik Woodruf 1 p. 47.8 mp-es 800 méteres síkfutó világrekordját, mert a pályát az utánmérésnél 66 centiméterrel rövidebbnek találták.

HÁROM EV ALATT TALÁN ODAÉRKEZIK? Bécsből jelentik: August Mader stájerországi atléta elhatározta, hogy ha már mint versenyző nem is vehet részt az 1940-es olimpiáson, legalább mint néző akar ott lenni a nagyyszerű mérkőzésen. Madernek nincsen pénze a drága hajójegyre, így atlétaához illően elhatározta, hogy gyalog teszi meg a bécs-tokiói utat és csak a rövid tengeri átkelés idejére száll hajóra. Eppen három év választ még el a tokiói olimpiától, azonban Bécs olyan messze van a japán fővárostól, hogy Mader már el is indult Bécsből, hogy idejekorán megérkezzen az 1940-es olimpiász megnyitására.

A MAGYAR KOVÁCS NYERTE AZ EGYENI KARDVIVÁS VILÁGBAJNOKSÁGÁT. Párizsból jelentik: A kardvívás egyéni világbajnokságának döntőjét pénteken a késő éjszakai órákban fejezték be. A kilences döntő első három helyén magyar versenyző végzett. Világbajnok: Kovács Pál. 2. Berczely magyar. 3. Rajcsányi magyar. 4. Pinton olasz. 5. Gerey magyar. 6. Masiotta olasz. 7. Maszlay magyar. 8. Rajczy dr magyar. 9. Haro Oliva Argentín.

Zsidóellenes kilengések az angol fővárosban. Londonból jelentik: A „Daily Herald” értesítése szerint a londoni zsidónegyedben, a Westen városrészben fokozottabb rendőri intézkedéseket fognak végrehajtani, mert utjabban mind sűrűbben előfordul, hogy éjszaka ismeretlen antiszemita elemek bántalmazzák a zsidó férfiakat és asszonyokat.

Sorozatos szédelgése után börtönbe került az „orosz nagyherceg.” Bucuresti. Saját tud. A iasii törvényszéken most tárgyalják egy zseniális szélhámosnak, Burdujea alezredesnek a bűnügyét. Maxim Burdujeát a huszas évek elején Jugoszláviában letartóztatták, mert Mihai Nicolaevici Volkanski basarabiai orosz hercegnek adta ki magát. 1924-ben kiszabadulván, visszatért az országba s itt sikerült a baltimégyei Sloboziai járás szolgabírójának kinevezetnie magát. Ebben a minőségében elhatározta, hogy ráteszi a kezét Volkanski herceg, volt cári orosz tisztt basarabiai vagyonára. Ezért két fiát, Alexandrut és Nicolaet Volkanski herceg fiainak tüntette fel és mint szolgabíró egy chisenevi tábornok, Gyomai Volkanski nevű tábornok, egy pozsonyi és egy prágai egyetemi tanár nyilatkozatait vette el, amelyek azt igazolták, hogy a két fiu Volkanski herceg gyermekei. Persze, ezek mind hamis nyilatkozatok voltak. Ezen az alapon családi tanácsot hivatott össze és kinevezette magát saját gyermekei gyámjává s mint ilyen kezelte a hercegi vagyont. Később sikerült hamis okiratokkal alezredesi nyugdíjat szereznie s több évig húzta is a nyugdíjat. Mikor kiderült, hogy összes íratat hamisak, letartóztatták.

A mai magyar élet

Makkai János könyve a háború- utáni Magyarországról

írta: Rády Elemér

A mai fiatal magyar értelmiség lázas nyugtalansággal kutatja a mai magyar élet mélyebb értelmét, a sorsunkat befolyásoló okok és okozatok látszólag kusza összefüggéseit. Soha annyi „szociológiai” és „nemzetpolitikai” tanulmányt nem ottott a magyar könyvtérrel, mint napjainkban. Már-már aggasztó lenne az a — sokszor csak publicisztika értékű — könyvprodukciónak, ha nem éreznék ki belőlük a fiatal magyar értelmiség őszinte vágyát a magunk megismerésére és ezen az uton a magunk revíziójára. Ismeretlen magyar mélységek feltárásától, az őszinte helyzetrajzok keresztlől a sokszor már vádiratként hangzó számonkérésig terjedő hosszú skálának csaknem minden hangját megtalálhatjuk az új magyar önismeretnek könyvtárnyi irodalmában. Kiolvashatjuk ebből az irodalomból az apák és fiúk ellentétének a vibrálását, két korszak soha nem tapasztalt ellentétéinek tragikus összeütközéseit, de igazságosak csak akkor leszünk, ha a legkeményebb vádakból és számonkérésekből is csak az új magyar ifjúság lázas javítani akarását és egy magyar jövő iránti sóvárgását érezzük ki.

Egész Európa sorsdöntő átalakulások óráit éli. Látható és láthatatlan forradalmak hordják méhükben a kibontakozás útját s az európai forrás közepén itt áll a magyarság megoldatlan szociális és nemzeti problémáival. Minden gondolkozó magyar ember előtt felmerül a nemzetélet és nemzethalál viziója, csodálkozhatunk-e tehát, ha ez az új magyar értelmiség az európai fejlődés bizonytalan vonalán keresi a kiegyensúlyozott, biztos magyar utat. A magyar életerőnek és életakarásnak talán a legbiztosabb jele ez az utkereső új magyar nemzedék, amely sokszor tévelyegve bár, de rendületlenül, fanatikusan keresi az új magyar élet kereteit.

A magyar önismeret irodalmának egyik legértékesebb alkotása Makkai Jánosnak most megjelent kétszáz és egynéhány oldalas tanulmánya: *A háború utáni Magyarország*. Mindaz, ami a megszámálhatatlan új magyar „nemzetpolitikai” irodalomban szétszórtan, rendszertelenül, sokszor több jóakarattal, mint hozzáértéssel, félkészültséggel megjelent, Makkai könyvében rendszerré és egy komoly helyzetrajzra felépülő, reális, időszerű nemzetpolitikai programmá tisztul.

Makkai Jánosról bevezetőül legyen elegendő annyi, hogy a mai „harminczéves” nemzedék egyik legtehetségesebb tagja. Publicisztikai munkásságából ismerjük meg markáns, rokonszenves egyéniségét, amely hívős józanságával és tárgyilagosságával — mint Ardeal gyermeke — a transsilván szellem realitásérzékét honosította meg sokszor illúziókra hajló publicisztikánkban. Makkai János most legújabb könyvében arra a nehéz feladatra vállalkozott, hogy tömör és hű képet ad a mai magyar gazdasági, politikai és szellemi életről, bemutatja azt az utat, amelyet a magyarság mai életformái közé történt esésétől napjainkig megtett, ismerteti a magyar élet átalakulásának legfontosabb határtényezőit és megrajzolja elfogulatlanul, a realitásokkal számolva a kívánatos fejlődés irányvonalát is.

Ezt a hatalmas feladatot vállalta és oldotta meg Makkai János. A kétszáz oldalon tömören — és mégis mindig érdekesítően elevenen — elmondottakat nem lehet egy szűkreszabott cikk keretei között összefoglalni. Megkíséröljük tehát néhány vezérgondolatát, amelyek a kisebbségi magyarságot is ér-

deklik s amelyekről aránylag keveset hallott — röviden ismertetni.

Minden magyar önismeret alapkérdése, hogy milyen helyet foglal el a magyarság Európa, elsősorban tágabb hazája, Közép-Európa népei között. Makkai könyvének első fejezete is erre a kérdésre ad feleletet. Szellemsen felsorakoztatott számadataiból megtudjuk, hogy a magyarság életerejébe vetett hit nem illúzió, mert a magyarság szaporasága még mindig kedvező s így meglehetősen nagy népi erőtaralék van mögötte. Ezt a kedvező helyzetet meg kell őrizni s ennek az egyetlen útja a népi rétegek gazdasági és szociális megerősítése. „Határozott gazdasági reformokat kell megvalósítanunk — írja, — amelyek a magyar nép széles rétegeit nagykorúsítják, az egyes társadalmi és szociális egyensúlyát helyreállítják és népegészségügyi viszonyainkat megjavítják.”

A mai Magyarország belső nemzetiségi elosztódásával is részletesen foglalkozik. Kevés kérdés van, amit a különböző célzatu „megvilágítások” annyira elködösítettek, ép a kisebbségi magyarság körében, mint a magyarországi kisebbségek helyzete. Az egészséges kisebbségi élet egyik alapföltétele a megfelelő gazdasági és szociális jólét, a szabad fejlődés. Makkai a magyarországi vagyoneelosztódásról készült statisztikák adatait hozza fel igazolásul annak, hogy a magyarországi német és szlovák kisebbség a magyarságnál is jobb gazdasági és szociális helyzetben van. Csak néhány adatot ismertetünk ezek közül: míg a németesség az összlakosság 5.5 százalékát, a szlovákság pedig 1.2 százalékát teszi ki, addig például az 1—5 holdig terjedő földbirtok 6.9 százaléka német, 1.6 százaléka szlovák, 5—10 holdas birtok 7.4 százaléka német, 1.6 százaléka szlovák, a 10—20 holdas birtokok 9.2 százaléka német és 1.7 százaléka szlovák, 20—50 holdas birtoknak pedig 9.6 százaléka német és 1.7 százaléka szlovák kézből van. Vagyis a németesség és a szlovákok az 1—50 holdas birtokokból számarányukon felül részesülnek. Hasonló az adatok a ház-statisztika terén is. Másszóval, mint Makkai írja: „A magyarországi németek és szlovákok jobb anyagi körülmények között élnek, mint a magyarság”. — Ezek a kiragadott adatok is sok tévhitet osztanak szét a mai Magyarország belső életéről...

A mai magyar szellemi és politikai élet gyökerei az 1919—1920-as úgynevezett ellen-

ÉS MÉGIS...

Én nem tudom mi a szerelem,
Gyönyörűség-e vagy bánat,
Ma mosolyra deríti arcod,
Holnap szemed könnybe lábad.

Ma pirosbétűs ünnep az élet,
Ma mindent megbocsátunk,
Ma mindenkit szeretünk,
Ma virágok közt járunk.

És holnap — tenger gyötrelem,
Sötét a búcsú árnyal

És mégis! — Gyönyörű a szerelem,
Ha könny, kín is az ára.

MONOSTORY MARGIT.

Ujdonság!

Dr. Scheffler János:

A SZERZETESI ÉLET

KATEKIZMUSA

Rövid és könnyen érthető vezérkönyv a szerzetesjelöltek és újoncok, a fogadalmások, a szerzetes-előjárók és lelkivezetők számára mindarról, amit a szerzetesi élet egészéről tudniuk kell.

Az Egyházi Törvénykönyv összes szerzetesi kánonait és a legújabb rendeleteket is feldolgozza a szerző. Biztos utmutatást és irányítást ad a szerzetesi élet minden kérdésében: jogi, erkölcsi, aszkétikus és kormányzati szempontból. Egyetlen ilyen mű magyar nyelven. Betűrendes tárgymutatója könnyen eligazít használatában.

Ara: 140 Lei és portó.

Megrendelhető könyosztályunknál.

forradalomig nyulnak vissza. A kisebbségi magyarság ennek az ellenforradalomnak a szellemi és lelki rugóit, a vezetőrétegek társadalmi összetételét alig ismeri. Talán mindössze annyit tud minderről, hogy a magyar ellenforradalom a véres emlékü proletárdiktatura felszámolását jelentette. Volt-e ennek az átalakulásnak mélyebb ideológiai alapja, vagy csupán egy ad hoc akció volt? Erre a kérdésre felel Makkai könyvének egyik fejezete, a könyv egyik legérdekesebb része.

Alig tudott, még a magyarországi közvélemény előtt sem ismert számtalan adat és összefüggés, naplórészlet ismertetéséből tudjuk meg, hogy ez a két évtized előtti magyar megmozdulás csaknem ugyanazokból a nagy elvi célkitűzésekből indult ki, mint a nagy nyugati nemzetek későbbi „ellenforradalmi”. A magyar ellenforradalom volt az első, amely a faji univerzalizmus gondolatát meghirdette, amely a demokratikus átalakulást a nacionalizmus jegyében sürgette s amely teljes leszámolást kívánt minden marxista árnyalattal szemben. „Az új nacionalizmus államideál és a vele kapcsolatos gazdasági, társadalmi és szociális kérdések, egy új világtrend megteremtésének az útján annakidején a magyar nemzeti forradalom járt legelől Európában és megelőzte az olasz fasizmust és a német hitlerizmust is...”

Ezekből a célkitűzésekből kevés valósult meg. Hogy miért? „A nemzeti mozgalom Magyarországon a legnehezebb, nemzetközi körülmények mellett keletkezett és ösztönös elveinek főleg azért kellett elbuknia... az általános európai fejlődést véve alapul — koraszülött volt... De koraszülött volt azért is, mert ez a világnézeti irányzat nem ekkor keletkezett Magyarországon, mint a többi nyugati államban, ahol a demokrácia már addigra jó részt elvégezte a társadalmat nivelláló és a tömegeket öntudatosító küldetését... a sors tragikus játéka folytán megelőztük Európa nagyobb népeit, ezen a fejlődési uton pedig mi nem vagyunk elég nagy nép és elég nagy gazdasági terület ahhoz, hogy kedvezőtlen áramlatok ellenére, egy másként gondolkozó Európával szemben, szuverénül, a magunk erejéből is új életrendet tudjunk létrehozni és fenntartani... De az európai fejlemények mégis azt mutatják, hogy a magyar társadalom és a magyar politika alapjában véve nem járt helytelen utkon, amikor kitarított a nacionalizmus útján, mert az európai fejlődés azóta nem a baloldali erőket és tendenciákat, hanem az új nemzeti államrendszerek létjogosultságát igazolta.”

Nincs helyünk, hogy részletesen foglalkozzunk azzal a nagyszerű társadalomrajzzal, amelyet Makkai a mai magyar életről, a tár-

sadalom rétegződéséről, a különböző osztályok életproblémáiról ad. Semmi álszemérem nem vezeti, fölényes higgadsággal tárja fel a bajokat, de elfogulatlanul ismerteti azt a fejlődést is, amelyet a magyarság szociális és gazdasági téren már megtett. Alapgondolata, hogy a magyar élet tartópillérei: a középosztály és a kisgazdatársadalom. A kettő szövetségéből kell kialakulnia az új magyar életrendnek.

*

A magyar középosztály problémáit né-
hány év előtt Szekfü Gyula a Három nemzedék-hez írott függelékében fejtette ki. Fölrajzolta a neobarokk társadalmat, amely talaját vesztetett topog egy helyben s a nagy nemzeti problémákkal szemben közönyösen viselkedik, ezek megoldására hiányzik az ereje is. Szekfü sötét, talán nem is mindenben igazságos pesszimizmusa mesteri portré, de ép azért nem igazságos, mert csak egy közép-osztály rétegre vonatkozik, a „hivatalos”, vezetőrétegre. Emellett azonban „a középosztály és polgári réteg egyes rétegeiből az elmúlt 15 év alatt egy óriási névtelen és bizonytalan társadalom fejlődött ki.” Ez már nem a neobarokk: ez egy elproletárizálódott középosztály, amelyen segíteni kell. Hogy mi a segítség módja. Makkai azt is megmondja és kiemeli, hogy „a nemzeti jövedelem fokozója, a gazdasági helyzet javulása és a legalsóbb néprétegek életszínvonalának emelése nélkül a középosztály problémáját egyszerűen nem is lehet megoldani.” A régi vezetőrétegek talán már nem látnak utakat a magyar jövő számára. „de a népek, a nemzetnek új nemzedéke, ifjúsága is van s ez az ifjúság realisabb és belterjesebb módon magyar, mint a régi nemzedék... Ennek az ifjúságnak kell a magyarság összes életkérdéseire a történelmi választ megadni. Ez a válasz lesz a jövő Magyarországa.”

Ezekkel a szavakkal zárja Makkai kétszázoldalas fejtegetését. Reális, higgadt, világos képet rajzolt a mai Magyarországról. Finom önmérséklettel szorította háttérbe szubjektív érzelmeit, amelyek pedig oly könnyen törnek fel az irónál és politikusnál, ha következetesen a ma problémáiról szól. És ez egyik legnagyobb értéke a könyvnek, ez a tisztult tárgyilagosság. Ezért kell ezt a könyvet mindenkinek elolvasnia, elsősorban pedig azoknak, akik a mai Magyarországot már csak könyvből ismerhetik meg...

LEOPARDI

Irta: Heszke Béla

Száz esztendővel ezelőtt, 1837-ben, Nápoly mellett, pénztelenül, betegen s valami nagy emberi szomorúság egész súlyával a lelkében halt meg a legnagyobb költők és a legszerencsétlenebb halandók egyike: Giacomo Leopardi. Sívargott a halálra s hosszas szenvedés után a „sóhajra nem méltó földkerék” élti közül visszakérült oda, ahová mindig vágyakozott: a földbe, amelyről szomorúan csak annyit mondott egykor, hogy: sár. Barátjával, Ranierivel, folytatott csendes beszélgetés közben érte a halál. „Nem látlak” — ezek voltak utolsó szavai. Hulló levele volt az emberiség nagy fájának s bár azt tartotta, hogy egy-egy levélnek hullását azonnal pótolják a nagy mindenség háztartásában, ma, száz év múltán látjuk, hogy Leopardi is csak egy volt, mint ahogy magános és egyedülálló élő halottjai a nagy világirodalomnak a szomorúság többi nagy költői és írói, a Mussetek és Schopenhauerék.

Beteges és satnya volt. Koldusróf és zseni. Tizenkétéves korában már folyékonyan olvasott görögül és héberül s négy év múlva már fordítást is készített görögül és tudós társaságokkal levelezett. Törött cserép az egész ember, amelybe szép, szomorúan hervadva nyíló virágot ültetett a Teremtő: a búskomor lelket. Reménytelen borúlátását már életében satnya alkattával, gyógyíthatatlan betegségével és szerencsétlen életkörülményeivel magyarázták kritikussai és barátai. Leopardi megalázónak tekintette ezt a feltevést és gögösen visszautasította. „Kérem olvasóimat — írta egyik levelében, — tekintsenek el a személyemtől, ha verserről beszélnek.” Pedig sok tekintetben megmagyarázza búskomor hangulatát a vézna test, de annál inkább a szerencsétlen életfolyás és életkörülmény, amelyet a kiszámíthatatlan sors jeltől ki számára. Nem kevésbé járult borúlátó hangulatainak elhatárolódásában korának szelleme is. Musset vele egyidőben sirta halhatatlan „Éjszakáit” s a „század betegsége” akkor fogta el leginkább a lelkeket. Werther megölte magát, de betegsége nem szállott sirba vele, hanem mint egy ragály, hatalmába kerítet sok-sok ifjút.

Nem messze az Adria partjától, Recanatiban, egy eldugott, félénk faluban született, a Leopardik ősi kastélyában, ahol a sok ingyen tartott vendég és rokon miatt ismerős fogalom volt a gond. Ott töltötte ifjú éveit, magáragyatva, magaalkotta ábrándvilágban élve, szüntelen tanulva.

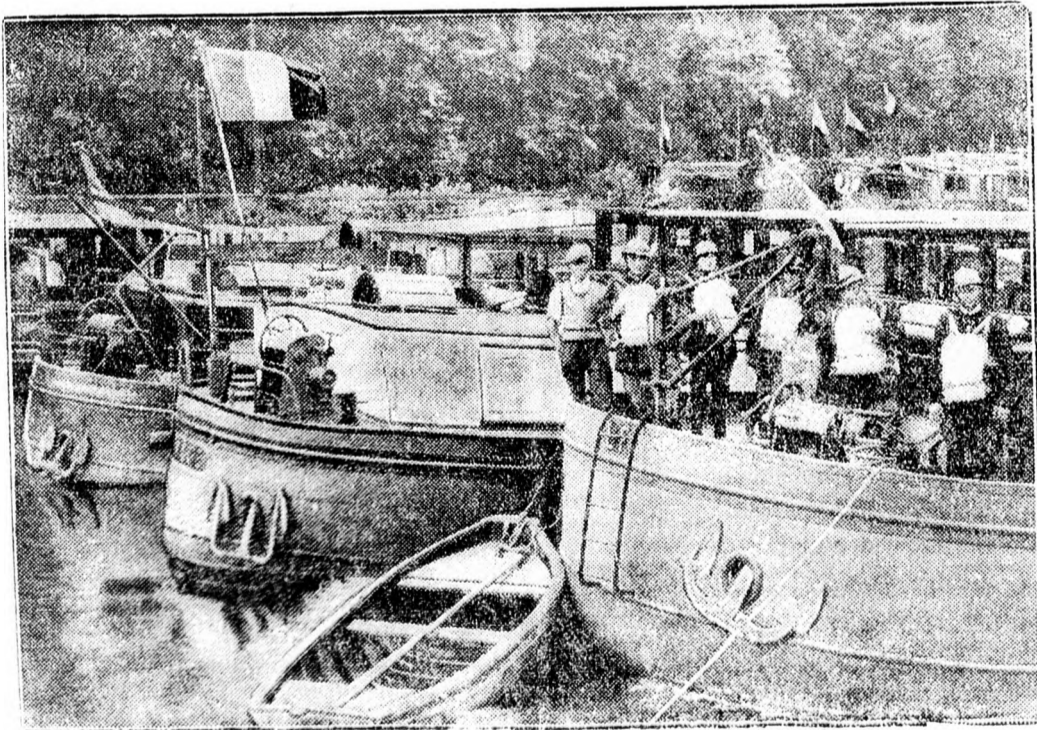
A sorsnak nincsen mindig szüksége súlyos pörölycapásra, durván előretörő erőszakra,

hogy egy emberi szívet elpusztítson. Eppen az izgatta fékezhetetlen formáló kedvét hogy észrevétlenül gyakorolja megsemmisítő erejét. Egyszer csak a lelket megcsapja a szomorúság és búskomorság szele, s csodálkozva zérjük lassan emésztő apró méreteit a hatalmas erővel működő döntő hatáshoz, de amint hogy a betegség nem külső jelekkel kezdődik, úgy nem kezdődik az ember sorsa sem akkor, mikor ez a sors már láthatóvá és eseményé válik. A lélekben a sors régtől működik már belső rejtekében, mielőtt a lelket kívülről megérintené. Az önismerés már önvédekezést is jelent, de rendszerint hiábavalót.

Leopardi lelkében hamar játszódtott le ez a sorstragédia. Testi fogyatékosága gyógyíthatatlan „kisebrendüség érzést” támasztott benne s a teljes csalódást és kiábrándultságot napról-napra fokozta a megismerés révén lelkébe hulló kétely. Az ilyen lélek sötét vergődésébe még fényt lobbant a vallás fátylaja, de azt is eloltja lassan a szomorúság és kilátástalanság téves tudatának borongós éjszakája. „Álom” című versében, amelyet fiatalon, 1819-ben írt, a reményt már hiú ábrándnak tartja s búsan állítja, hogy a lét csak akkor szép, midőn „éveink virágán” még ezt nem tudjuk. A boldogság passzív fogalom. Olyan, mint a látás, az egészség és a rózsák. Csak akkor tudjuk, hogy volt, amikor már elveszítettük. Leopardi hervadó lelkében 1819 táján egy akarás rügye szökken virágba: Rómába akar menni, mert azt hiszi, hogy mihelyt távol lesz az „undok” Recanatitól, meg fog könnyebbülni. Még nem ismerte azonban eléggé önmagát. Lelkülete már akkor olyan volt, hogy vajmi nehezen lehetett felrázni dermedtségéből. Huszonnégyéves korában már egészen beleszokott abba, hogy az élettől ne várjon semmit. Egyaránt kizártnak érezte magát a remény és a félelem országából. Elfáradt a balsors elleni küzdelemben s már az lett rendes állapota, hogy nem szenvedett, mert nem is érzett. Az öngyilkosság gondolata sem kísértette. Boncolta, elemelte lelkiállapotát, nyugodtan, mint egy orvos s a megkeményedett lávárteleg alól csak néha-néha tört ki szívének vulkánikus tüze, melyet a gondolat fagya sohasem olthatott el egészen.

Leopardi elment Rómába, de az „örök város” nem hozta meg a tőle várt hatást. Világfájdalmában egyre változtatja lakóhelyét. Visszatér Recanatiba. Fáradtan és szomorúan itt írja legszebb verseit, a „Szombat este a faluban”-t, az „Eji dal”-t és a „Vihar utáni béké”-t. Könyvei között él siralomházi életet. Fázósan búcsúzik az élettől. 1830-ban mégegyszer kimozdul otthonából, Flórencbe megy. Itt ismerkedik meg élete egyetlen nagy szerelmével, Fannyval, de ő is megcsalta. Flórencből Nápolyba megy és ott hal meg a Vezuv tövében. Nápolyt látta és meghalt. Eppen veletlén bizonyossá a híres közmondás: „Nápolyt látni és aztán meghalni”. Még ebben is gúnyos volt hozzá az élet, amely kegyetlenül játékos formáló erejével annyi férfias panaszt készített ajkára.

Leopardi, a szomorúság halhatatlan költője ma már nemcsak az olaszoké, hanem az egész világirodalomé. A jók gondolja a szeretet, a szépeké a hervadás, a búsaké a halál. A halál volt Leopardi legnagyobb gondolja s midőn száz év távlatából visszapillantunk sirjára, illő, hogy meggyujtsuk az emlékezés fátyláját...

Mozgósított folyamörség Franciaországban.

Mint ismeretes, a franciaországi dokk- és kikötőmunkások rövid, tüntető sztrájkot tartottak. A folyamörségeket mozgósították a hatóságok, a folyami hajók és kikötők védelme érdekében. Képünk egy folyami kikötőről készült, ahol a gárda mozgósított egy hajót.

CSALÁDI HÁZ

Nekünk sohasem volt ősi kúriánk,
Kis bérlakások vártak csak mi ránk.
S ha vén padlójuk sirt a láb alatt
Mit tudtuk mi, hogy mért és kít sira!

Mit tudtuk mi, hogy vannak vén falak,
Miken a repkény nem dísz, mult szavak
S ha az utód közöttük megjelent,
Az úkapák is ott vannak jelen.

Engem nem húznak láthatatlan szálak
Egy ház felé, ahol a percek állnak,
Amit nekem üzent az én apám,
Bemeszelték a bérházak falán.

SZOMORU ARPÁD.

Ebédelés Mariazellben

(X. cikk.)

— Utí jegyzet —

Mariazell, 1937. július.

A világot már feltalálták előttem mások. Utazók, írók, tudósok. Akiknek ez volt a mesterségük. És ennek pompásan meg is feleltek. Megismerték a világ szépségeit és megismertették másokkal is. Hiábavaló, kontármunkának tartom utánmozni az ő mesterségüket. A varga maradjon mindig a kaptafándl.

Nekem utközben az élmények fontosak. Ezek közül is csak a jótzűek. Ezeket örökítem meg: a magam gyönyörűségére, barátaim bosszantására és mások okulására. A három cél és ezres bennem egy és ugyanaz. Aki nem így van vele, — nem mond igazat.

Salzburgban — csodák-csodája — meglecenedett a kedvünk. Mi tette ezt? A város szépsége és előkelősége-e, vagy a bennük bújkáló vágy: végre egy szép, gondtalan, rendezett este után...? Nem tudom. Csak azt láttam, hogy megváltozott körülöttem minden. A Tábornok nyakkendőjét kötött. (Inget — azt hiszem — most se váltott.) A Báró tetőtől-talpig kiöltözött. Még kesztyűt is szorongatott a balmárkában, amikor kilépett a szálloda kapuján. A Nagyúr, — mint rendesen — most is kifogástalan volt. Őt nem is lehet másképpen elképzelni. Talán még a fehérenműi is élre vannak vasalva, — amikben alszik. Gyulának, a sofőrnök úgy ragyogott a frissen borotvált képe, mintha kigyújtották volna. Meg is kérdeztem tőle rögvést a nagy öröm és kiöltözködés okát.

— Megigérte a Nagyúr — mondta sugárzó szemekkel, — hogy ma este elvisz a Petershellerbe és megitt vele két Maas sört is, — (1 Maas: 1 liter) ha bírom.

Első útunk csakugyan a Petershellerbe vezetett. A Nagyúrnak megvan az a jó tulajdonsága, hogy ismeri az embereit s a nekik való legjobb helyeket. Tőlünk ha most megkérdeznék, mi tetszett nekünk Salzburgban a legjobban, késelem nélkül unisono azt válaszolnók, hogy a várhegyalatti Péter-pince. Így van ez megírva a jó utazás tankönyvében. „Éhes gyomorral nem lehet gyönyörködni.”

A Nagyúr rendelt. Kinek-kinek előre megmért értéke és mértéke szerint. A Báró liter sört kapott a vacsorához. Kétféle agyagkorsóban. Gyula is. A Tábornok és én csak féltitert kaptunk. Ez is nagy megtiszteltetés volt a részünkre. A meghatottságtól alig tudtuk meginni. Gyula kevésbé volt megindulva. Két marokra fogta a hatalmas agyagkorsót s addig el nem vette a szájától, amíg egy csöpp sör nedvesedett benne. Bravuros teljesítmény volt. Még a jó osztrák atyafiak is felfigyeltek rá s elismerőleg bólintgattak a fejükkel. A Báró határozottan nekifoháskodott a cserépedénynek, még se tudott a felénél tovább jutni. Ha Gyula ki nem segíti a bajból s ki nem issza a keserű lőre másik felét, talán még most is ott vígadt volna élete első, salzburgi-méretű sörös kanecsoja mellett.

Vacsora után előkerültek a rejtett pénzek. Senkise volt tartózkodó. Sem az étkezésben, sem a fizetésben. A Nagyúr nyomban rám is csapott:

— Holnap reggel, János — te fizeted a benzint!

Ártatlan képpel fordítottam ki mindenik zsebemet.

— Három árva garasom se maradt. Miből fizessék? Közköltségen kell, hogy hazaszállítsatok.

Ilyen hangulatban és ilyenfajta beszélgetést folytatva sétáltunk még egy jó órát a zúgó Salsach partján, az elárvult Dómtéren s a komoran feketélő várhegy tövében. Aztán hazamentünk — aludni. A Báró váltig erős-ködött, hogy csak egy félórát maradjunk meg. Sajnálta frissen borotvált képét elrejtteni a szürke, szűk hotelszobába. Mikor körülöttünk az utcán kavargott az élet s bent a tűnőklő kávéházi termekben forró táncmuzsika invitált egy kis hangulatsorodulásra. A kesztyű is ott feszült a kezén. Ruházata is kifogástalan volt.

Tetőtől-talpig gavallérnak látszott. A gavallérok pedig nem szoktak este tíz órakor lefeküdni. Windischgartenben és a szürke kis falvakban igen. De Salzburgban nem...

A Nagyúr azonban ránezett. Figyelmeztően és szemrehányóan.

— Te is fiam, Brutus...?

A Báró erre a tekintetre szó nélkül megadta magát. Ő volt az első, aki becsengetett szállodánk kapuján. Ha jól emlékszem rá, ugyanez történt vele Velencében is... Hja! Ilyen engedelmes gyermekeké a közös utazás minden gyönyörűsége, — amíg az utazásvezető velünk van. Azután — a jó Isten legyen irgalmas szegényeknek!...

Másnap délelben már Mariazellben gyönyörködtünk a jó Isten teremtett szépségeiben. Hogy ki vett benzint az útra, — nem tudom. En nem!

A felségesen szép kegytemplom megtekintése és a kötelező, de egyben jól eső ájtatosságok elvégzése után körülnéztünk — ki-ki a maga módja szerint — hol lehetne itt jóízűen és olcsón ebédelni valamit.

— En csak egy meleg húislevesre vágyom — szóltam szerényen, még mielőtt mások megelőznének a siránkozásban. — Nincs is több pénzem.

— En inkább egy pohár sört iszom — dörmögte a Tábornok s már számolni is kezdte mindig marokban tartott garasait.

A Báró nem szólt semmit. A Nagyúr:

— Fogjátok be a szatokat!... Mit óbégatok folytonosan a pénztelenségetekkel?... Ha éhesek vagytok, egyetek a hazaiából. Van még vagy tíz napra való... Ha pedig az nem izlik, akkor menjetek a templom elé... Kérettni.

— Jobb tippet ajánlok, — vettem közbe szemtelenül.

— Adjuk el a megmaradt szalámi-, szalonna- és kolbász-készletünket. Ilyesmit erre-felé úgy se lehet kapni... Meglássátok, úgy fogják venni, mint a cukrot! A bevételből aztán urasan, kedvünk szerint megebédelhetünk.

Az ötlet tetszett mindenkinek. Még a Nagyúrnak is. Meg is bíztak mingyárt a kivitelezéssel. Jókedvűen vonultunk be egyik étterembe. Ott nyomban félrehívtam a vendéglőt, megmagyaráztam neki, miről van szó. A vendéglős meghallgatott türelmesen. Aztán csak annyit mondott röviden, velősen, érthetően:

— Nein!

Azzal ott is hagyott a faképnél. A söntés-

SZERELMES LEVÉL

Az elsőt fűgén írjuk és kuszán,

Valami forró nyári délután.

Arcunk piros és a papír lila

és mit se tesz egy pár iráshiba.

Az első levél izzó és heves,

Hogy élni csupán érted érdemes.

És majdnem mindenik szó vagy betű:

— Imádlak. Várlak, Míndíg légy te hű! —

Elmondjuk százszor, hogy ki vagy nekem,

Királyom, Kincsem, Meschercegem!

Az évek szállnak, az idő telik, —

Köröttünk lassan beesteledik

Arcunk halványabb, a hajunk fehér, —

Utolsó lesz a szerelmeslevél,

Már nem kellene hangzatos szavak, —

Egy pár gyöngybotús sör, ennyi csak:

— Köszönöm azt a sok boldog napot,

Ami a szíved nékem adhatott.

Köszönöm, hogy szerettél, Kedvesem!

Minden óránk emlékét elteszem;

Visszaröng bennem minden drága szó, —

Alájon meg Téged a Mindenható!

KISSNE TOTTH LENKE.

Organizația Națională Română de Voiaj și Turism „EUROPA”

București, Str. Doamnei 1. Tel.: 3.9572

központi irodája ajánlja az alábbi fürdőtelepeken teljes körűt kedvező árak és kifogástalan feltételek mellett.

CARMEN-SYLVA—MOVILA

a Movilă és a Fürdő-szállodában

TEKIRGHIOI-ban

a Stefani villában

SOVATA-fürdőn

minden komforttal berendezett szállodában és villában.

TUSNAD fürdőn elsőrendű villákban.

BUZIASON a Grand Hotelben, stb.

Felvilágosításokat nyújt, ingyen prospektust küld és jelentkezéseket elfogad

az Organizația Națională Română de Voiaj și Turism „EUROPA”

és annak az országban lévő összes fiókjai, így

Oradeán: EUROPA BANCA DACIA,

Bulevardul Regele Ferdinand 9.

ben, a sörmérő szekrény mellett. Ez volt még a vigasztaló. Szégyenemben lehajtottam egy korsó sört — a gyalázatra.

Társaim ezalatt az étteremben idegtépő izgalommal vártak rám.

— Mi van?! Széna vagy szalma? — rohantak rám a kérdéseikkel, amint beléptem a terembe.

— Szalma, — válaszoltam tettetett komolysággal s leültem a Báró mellé.

A pincér sürgetett. (Már vagy tíz perccel zaklatta a némán és konokul rám váró társaságot.)

— Mit parancsolnak az uraságok?

Összenéztünk. Ez is jókor kérdez ilyesmit tőlünk.

A Báró nem kívánt semmit. En két húlleveset kértem. A Tábornok sört ivott. A Nagyúr rendezesen ebédelni kezdett.

Éhes voltam. Két húlleves sem elégített ki. Osztrák pénzem valóban nem volt több, a két leves áránál. De a nadrágom korcában 20 pengő szorongott — a legszükségesebb esetre félretéve. Ugy éreztem, hogy most itt van a legszükségesebb eset.

Kisomfordáltam az étkezéből. Végimentem a piacon. Láthatólag minden különösebb érdeklődés nélkül. De a szemeim lázasán kutattak egy pénzváltó helyiség után. A mellékutóban találtam rá. Befordultam s az asztalra dobtam pénzkészletem utolsó maradványát. Sokáig alkudoztam, mert keveset ígértek érte. Végül kiegyeztem 20 ezüst schillingben. Zsebre-vágtam a fényes érméket s helyükön félreceptelt kelepccsel siettem ki az ajtón.

Az utcán rémülten torpantam meg. Két oldalt, mint két detektív, fogott karon a Báró és a Tábornok.

— Megvagy, te jómadár!...

A tiltakozásnak nem lett volna semmi értelme. Mindent láttak az üvegajtón keresztül! Engedtem tehát visszakísértetni magam a vendéglőbe.

— Itt az áruló! — prezentáltak a Nagyúrnak.

— Most fizetsz, — te senkiházi! — volt a lesújtó ítélet.

Azól már rendelték is a jobbnál-jobb falatokat. És ettek, mint a kiéhezett farkasok. Velük ettem én is. Veszett fejszének legalább a nyelét igyekeztem a magam részére megmenteni.

Drága ebéd volt. Ötven garas híjján, mind a húsz schillinget kifizettem érte. Pedig hozzá gondoltam még egy félórával azelőtt: mi mindent veszek abból a 20 schillingből?... Emléktárgyakat a rokonságnak. Legfőképpen pedig a feleségemnek és drága kicsi fiamnak. Itt üzenem nekik bánatos mentegelődzésképpen:

— Ne várjatok semmit tőlem, edeseim! Megették a barátaim, amit nektek szántam.

Adj a Isten egézségükre... De emlegetsek meg hőtök napjait!

Dr. Léber János

Húszesztendő a Dadaizmus, de már senki se emlékszik a „művészetreformálók” vesszőparipáira

Amikor 1917-ben meginogtak a világháború különböző frontjai, és az emberiség kétségbeesetten kereste a kibontakozást a háború káoszából és az elavultnak ítélt társadalmi rendből, amelynek zárt keretébe már régen nem tudta belegyömöszölni feltörekvő indulatait sem az ifjú generáció, sem a háborúból még fiatalon kiváncsi nemzedék; amelyik a lövészárkok mocska és a pergőtűzek borzalmi helyett tisztaságot és testi-lelki biztonságot áhított; — Zürichben megszületett a DADA, a görzi hídfő ágyudörgését is tuharsógó lármával, üstdobbal, cintányérral, csinadratta bumm-bumm.

Oroszországban forradalom tüzei lobbantak, Európa még a világháború vértengerében fuldoklott, amikor a futurizmussal rokon, de a nihilizmushoz is közelálló

DADAISTÁK MANIFESZTÁCIÓJA

döböntette meg a zürzavarban békére, csendre, nyugalomra vágyó világot. A döbbenet azért is volt nagy, mert az új világnézeti mozgalom Zürichből eredt, a nyárspolgárnak feltételezett és ősmért svájci nép köréből.

A DADAIZMUS világnézeti mozgalom volt és Richard Huelsenmann, Tristan Tzara, Roul Hausmann, Hans Arp és Richard Huelsenbeck voltak megindítói. A Dadaizmus bölcsője egy Voltaire nevű zürichi satirikus kabaréban ringott, s foxtrott dallama volt bölcsődal. Ennek a kabarének műsorából alakult ki a Dada, amely nevet a kabaré alapítói maguk adták önmaguknak s franciául vesszőparipát jelent. Ebből a „vesszőparipából” fejlődött ki azután az a mozgalom, amelynek mélyén sötét pesszimista világnézet lappang. A Dadaisták tagadták a törvényeket, a rendet, a szociális organizáció lehetőségeit és szükségességét. Csupán a jelenségekben, a „fenomenákban” hittek. Művészi programjuk is ehhez a felfogáshoz idomult. Szerintük: a festő, a szobrász ne adjon se irodalmat, se a valóság hű vagy stilizált képét; ne fejezzen ki érzelmeiket, mozgást, vagy konstrukciót, csak a művész aktív teremtő ösztönét. — Ezt a művészi aktivitást a Dadaisták úgy értelmezték, hogy a művész a meglévő dolgokból alkosson új komplexumokat, hogy ezáltal a világ fenomenáit szaporítsák. Ezért a Dadaista festészet: merzizmus, amelynek legtehetségesebb művésze, vagy jobban mondva propagatora a német Kurt Schwitter volt, aki Németországban meglehetősen el is terjesztette a Dadaizmust.

A magyar művészetbe, illetve irodalomba a forradalmi években, 1919-ben jutott el a Dada. Kassák Lajos, aztán az újvidéki aktivista írók, Csuka Zoltán és köre csatlakoztak hozzá lelkesen. Velük tartott Mattis-Tauchs János, a jelenleg Brasovban élő jeles festőművész is. Lapot adtak ki, amely azután az emigrációban Bécsben „Ma” címmel, majd Újvidéken „Uj Ut” címmel jelent meg. A „Ma” egyik 1922-ben megjelent számában Kassák Lajos és Richard Huelsenbeck ismerteti a Dada lényegét. Kassák a „Képarchitektura” című cikkében ír igen érdekes dolgokat, de ebből inkább azt lehet kihámozni, hogy a Képarchitektura még a Dadán is teljes, mert amint írja: „A Képarchitektura kiszabadult a „művészet” karjaiból és átlépett a Dadán.”

A német író igyekszik megértetni cikkében a Dada lényegét. Ilyeneket ír:

„Az embernek elég dadaistának kell lennie, hogy saját dadaizmusával szemben dadaista álláspontra helyezkedhessen. Itt egy késő kultúra stílitái állanak a gombostűfej-igazságot-vitató arcifintorainak fényében: — Dada. Mohamedánus, zwingliánus, kantianus, — jok, jok, jok. Dada a világszemléletet átfolyatja kisujja körmére. Dada közvetlen és magátólértetődő. Dada a budhizmus amerikai oldala, tombol, mert tud hallgatni, cselekszik, mert nyugalomban van.”

Talán elég is ennyi, hiszen R. Huelsenbeck hosszú cikkében csupa ilyen értelmetlen mondatok vannak. S ennek ellenére, a nevezett német író a tehetséges közé tartozik, aki igen szép, értékes, élvezetes novellákat írt. Valószínű, hogy pályakezdésén fiatal fejét megzavarta a Dadaisták handabandája s idő kellett hozzá,

hogy komoly irodalmi képességei kibontakozzanak. A Dada — mint akkor elég megdöbbenéssel tapasztaltuk, — sok fiatal író és művész fejét zavarta meg. Költeményeknek nevezett szövegvalékaikban összezavarták a filozófia, természettudomány, szociológia szakkifejezéseit, hogy ezzel műveltségüket fitogtassák. Gondolataikat, — amelyek sok esetben rendszerbefoglalva igen értékesek lehetnek volna, — úgy összekuszálták, hogy a végén maguk se tudták, mit is akartak mondani? A Dadából dadogás lett és ha valaki értelmes mondatokat írt le és kifejező képet festett, rögtön a rokkantság, a konzervativizmus „vadját” kiáltották rá. A Dada gyors kimulása mégsem a „konzervatívok” erős ellenállása miatt történt. Ki kellett mulnia a Dadának, mert csak jelene volt, de jövője nem. Hiába írták zászlajukra a Dadaisták, hogy:

„... Ki a mának él, örökké él. Vagyis, ki korának legjavát felélte, az minden időknél él. Térj magadhoz és úgy cselekedj. Elj és halj meg.”

A Dada valóban: élt és meghalt. De nagyon rövid ideig élt. Eredményei azonban minden értelmetlensége mellett is letagadhatatlanok. Aktivitásokkal felkeltették a komolyabb fiatalság akcióképességét és azok, akik nem dőltek be „izmusoknak”, olyan értékeket produkáltak, amelyek bár modernebbek voltak, — mégis megölték a Dadát és az őt követő aktivista hang- és színzavart s a magyar irodalomban és művészetben is komoly alkotásokat hoztak létre. Közülök kerültek ki a „Láthatár”, a „Szép Szó” és más új magyar irodalmi csoportosulások fiatal titánjai.

Az ardeali „önálló” irodalmi megmozdulások ideje is a Dadaizmus kimulásának korára, a huszasévek elejére esett. Akadtak ugyan itt is Kassák utáncok, Nicolas Beaudouin majmolók, Csont Judit másolók, de azok a kiizdadt vers és novellaszörnyek csak megdöbbenést visszautasításra találtak. Nem is lett ezekből az „irókból” semmi, mert hiányzott belőlük a művészet egyik legfontosabb kelléke, az igazi tehetség. Ők ugyan váltig azt hangoztatták, hogy csak a közönség és újságkritika közönyén mulott, hogy „nem tudtak feltörni”. A „feltörekvés” azonban nem mindig ezen a két ponton dől el. Akiben megvan a talentum ereje, előbb-utóbb kiforr s eléri az őt megillető helyet. Még akkor is, ha a Dadával kacérokodott egyszer. Sőt: ezek az irodalmi és művészeti „kilengések” csak erjesztik a művészet borát, amiből az alkotás aszuja érik. Eppen az a baj ma, húsz évvel a Dada felépése után, hogy az irodalmi és művészeti „ber-

Egészségesek a lábai?

Fontos!

Olvassa el

Dr. Engländer Árpád:

Ludtalp, bokasüllyedés és egyéb lábiájdalmak

megelőzése, kezelése és gyógyítása című könyvét. A különféle fájdalmas és kellemetlen lábbajokban szenvedőknek akar ez a kitűnő könyv segítségét hozni.

A tartalomjegyzékből: A láb szerkezete — Bokasüllyedés — Lábsüllyedés — Ludtalp — Harántholzat-süllyedés — A terpeszláb — Bőrkeményedés — Tyukszem — Kalapácsujj — Karomujj — Bütyök — Lábizadás — Körömbetegségek — Megelőzés, kezelés, védekezés és gyógyítás — Talpbetétek — A cipő — Gyógykezelések — A lábbetegségek kölcsönhatásai — Reumas megbetegedések — Ischias — Visszértágulat — Hogyan gyógyíthatjuk meg tökéletesen a beteg lábat?

Ára 65 leí és portó.

Kapható: Kládóhivatalunkban.

kekben” nagy a csend és hiányzik az új, nagy alkotásokat az új hangot életre hívó mozgolódás. Az ifjúság társadalmi, politikai és vallási mozgalmakba kapcsolódik be; s ugyan ezeken a területeken a fiatalság elért már elég szép eredményeket, — mégis hiányoljuk azokat a fiatalokat, akik a lassacskán előregedő első generáció után frissebb, erőteljesebb, transzilvánabb hanggal tudjanak utat törni a művészetek területein.

Ha a Dada rövid életű is volt, a gyermeknek fel kellett nőni s a gyermek mégsem szólhat azon a hangon, amin elődei. Ha magától nem fejlődik: keltsenek életre egy új Dadát, hogy bőséges emléjén új élettriumst (és nem szövegvalékot) szívjon magába az ifjú generáció. A húsz éve született s rövid élet után kimult Dadát mi egyáltalán nem kívánjuk vissza és örülünk annak, hogy mindenki elfelejtette, de azt sem szeretnénk, ha elvetélt gyermek lenne itt a magyar irodalom és művészet. A politikai lovagolhat vesszőparipákon, a komoly író és művész nem. A Dadaisták azt hangoztatták, hogy „a Dada felfedezte a találmányosság birodalmát”. Az aktivisták ezt mondták: „a ma kulturája: = 0% + S”.

A találmányosság birodalmában mindössze pár évig tudták tartani magukat Dadák. Az aktivisták inkább csak paragrafusokat, százalékokat találtak a huszas évek elején, de egyenlőséget sehol sem.

A transzilván ifjú nemzedéknek Krisztus közelében kell keresni és megtalálni az egyenlőséget. Az ifjúság maga — a találmányosság birodalma. Csak a lendület hiányzik, a nekiírámodás, az új hang. Ha ez is megvan, nem kell féltetni a jövő művészetét, mivel az irodalmi és művészeti igazságokat nem lehet sem Dadaisták dadogásaiba burkolni, sem százalékok és paragrafusok rendszerébe skatulyázni, mert az igazság az irodalomban és művészetben is igazság marad.

Huzella Odön

Sőt ellenkezőleg!...

Irtá: Gergely István

— Sőt ellenkezőleg! — kiáltotta barátom, típusa annak a divatos emberpéldánynak, aki a társalgást nem nézi ötletek és gondolatok nyájás labdajátékának, hanem inkább fölényes birkózásnak knockauttal. — Sőt ellenkezőleg! — ismételte és várta tiltakozásomat. Várta az ellenérvet, mert csak úgy tud tovább beszélni. De én hallgaltam. Sőt megadólag, helyeslőleg néztem rá. Mire ő megdöbbenve, sőt dühös toporzékolással firtatta:

— És mi a te véleményed? — mire rendületlenül válaszoltam:

— Tévedtem. Igazad van.

Visszatörpant. A gyűlölet tűzcsóvíai repültek felém tekintetéből, majd ádáz gyanakvással tillakozott:

— Nem igaz. Más véleményem vagy. De lusta vagy gondolkodni.

— Drágám, — ártatlankodtam tovább — ebben a dologban most már tényleg ugyanazt vallom, mint te. — Most már nem ismert hártárt haragja. Idegesen dobolt a kávéház márványasztalán, vérbeborult a szeme és megfelledezve hosszú esztendőök őszinte barátságá-

ról, eltökélten megsérteni akart:

— Nem igaz. Te nem mersz velem vitába ereszkedni. Mert gyáva vagy. Gyáva... — mire az első keresztények katakombáiban galambkodó szeretet hangján turbékoltam:

— És ha meg is pukkadsz, drága barátom, juszt is igazad van... — Szinte megbutultan meredt reám. Mert a hiú ellenmondás, a játékos rabulisztika abban a pillanatban roppan össze, amikor a vita folytatásáról lemond a tárgyas igazság fölénye.

Pedig valamikor magam is jó médium voltam az ilyen meddő dialektikus párbaajok számára. Fiatal koromban én is elméskedtem, játszottam gondolatokkal, kacérokodtam érzésekkel, rakétáztam csillogó paradoxonokkal, de ma mégis csak ott tartok, hogy utálok az ilyesmit, ami merőben rutin dolga. Elképeszteti a nyárspolgárt, eszmék költéncéján ijesztgetni az egyensúlyozó rúddal, teniszt játszottalokkal és érzésekkel, zenebohóca lenni a felelősségérzet nagy szimfóniáinak, zonglőre lélek problémáinak: vajmi könnyű dolog, matric-kérdés az egész. Ma már tudom, hogy kétszer kettő négy, — kétszer kettő négy nemcsak a matematikának, de a gondolatoknak a világában is. Ha megtagadom a kétszer kettő négy igazságát, összedőlnek a magas matema-

EMBEREK ÉS KOROK

Engelbert Dollfuss Irtá: Csizsár Béla

Három esztendeje halott. Ausztriája azonban, amelyet olyan hírtelenül és olyan tragikus kísérő körülmények közt hagyott itt, ma is ugyanazok az eszmék, gondolatok szerint s államforma kiteljesedett keretei között él, mint a nagy „kis kancellár” életében, nehéz, nagy viharokkal terhes kormányzása idején. Ausztria háborúutáni eszménye, hőse lett a kis kancellárból, három esztendő alatt megnőtt, nagy, megfoghatatlanul impozáns eszménykép lett, pedig gyilkosai, ellenfelei bizonyára ezt akarták a legkevésbé.

Dollfuss közvetlenül a parasztságból jött s ebből a nagy, kollektív, népi rezervoárból emelkedett a karriér, a csúcs legmagasabb pontjára. Egyszerű, szegény parasztlakó volt a szülei, a mayerhofi gazdaság, ahol 1892 októberében meglátta a napvilágot, nem volt sem nagy, sem túl jómódu: a nevelőapának, akihez Dollfuss anyja özvegyorsát megunva férjhezment, hat gyermekről kellett gondoskodnia. Így a kis „Engel” (Engelbert) csakis úgy folytathatta iskoláit, hogy a papi pályára ment s mint az oberhollabrunni szeminárium növendéke, látogatta a gimnáziumot. Az olvasás és a „misézés” már amúgy is kora ifjúsága nagy kedvtelése közé tartozott, így nem volt nehéz megkedvelni vele a papi pálya gondolatát. A gimnázium elvégzése után azonban az ifjú Dollfuss úgy érezte, hogy nincs elegendő hivatása. Noha tudta, hogy szülei segítségére most még kevésbé számíthat, mint máskor, merészen nekivágott Bécsnek s beiratkozott a jogi karra. Alig másodéves, mikor kitör a nagyháború. Azonnal jelentkezik frontszolgálatra, de csak megismételt kérelmére vették be katonának. A kis önkéntes azonban csakhamar ismertté tette nevét. Merész haditetteket követett el s csak 37 hónapi frontszolgálat után tért vissza Bécsbe, mint főhadnagy, de betegen és súlyos sebesüléssel.

1919-ben újból nekilátott a tanulásnak, azonkívül tevékeny szerepet vállalt az ifjúság szervezkedésében, mozgalmában, maga is egyesületeket alapít, előadásokat tart. Főleg szociális és agrárkérdések érdeklik. Csakhamar ráterelődik a figyelmét s az alsóausztriai Bauernbund meghívja titkárnak. Itt zseniális szervezőképessége, páratlan munkabírása túlhalad minden várakozást. 1923-ban buzgól-

tikának legfontosabb szabályai is és ha megtagadom a gondolkodás kétszer kettő négyjét, összeroppan minden alkotása a józan észnek és az erkölcsnek. Ma már tudom, hogy a paradoxon halála minden igazságnak.

A paradoxon, a bluff, az oreátlanság lehet taktika egy karrier megindításánál, éppen úgy, mint tartalma egy életpályának mindvégig. Egy híres kritikus, amikor a toll éles fegyverével megjelent a művészi közélet porondján, minden tekintély ellen fordult, később azonban teljes felelősségérzettel az objektívítás terére lépett.

— Hát nézzétek! — magyarázta viselkedését —, ha szerényen lépek egy szalónba, félénken hajlongva mindenki előtt, betartva a jó modor szabályait, nem törődik velem senki se. De ha ugyanebben az előkelő társaságban én, a senki és a semmi, szemtelenül viselkedem, rögtön kérdezni fogja mindenki: — Ki ez a fráter? És ekként rút neveletlenség segédelmével egy pillanat alatt elértem azt, amit különben tíz esztendőnek komoly munkája nem lett volna képes számomra kierőszakolni. Az emberek fölháborodtak, de ismerték, tudomásulvették, foglalkoztak velem. Más szóval: beérkeztem.

Cinikus beszéd, de a reflektor jellemző

ködására megalakul az alsóausztriai mezőgazdasági kamara, amelynek ő lesz az első titkára. Dollfuss a szerény kezdettel induló egyesületből egy év leforgása alatt mintaintézményt csinál, a parasztság méltó és befolyásos érdekképviseleti szervét, amely osztatlan tekintélynek örvendett mindenfelé. A kormány számára a fiatal titkár egész sor javaslatot dolgozott ki az agrár népesség érdekében, amit fokról-fokra meg is valósítottak. Egyik legnagyobbvonalú alkotása volt az agrár munkásbiztosítás életbeléptetése, amellyel ezt az eddig mindenütt elhanyagolt munkásosztályt is bevonta a bal-eset és aggkor elleni biztosítás hálózatába. Munkája elismeréseképpen a kormány őt állította az intézmény élére. Dollfuss nem állt meg ennél a munkánál, mind több tartományra terjesztette ki a biztosítást, sőt az önálló parasztságra is ki akarta terjeszteni. Az intézménynek a határokon túl is híre terjedt, külföldről mind többen jöttek tanulmányozására s jöttek a meghívások is, hogy ismertesse a különböző nemzetközi kongresszusokon tapasztalatait.

A kormány közben új munkaterületre szólítja: 1931-ben megbízza a szövetségi vasutak reorganizálásával. Feladatának itt is teljes mértékben megfelelt. Erélyes kézzel rendezte a vállalat pénzügyeit, megtakarításokat végzett s főleg azon volt, hogy a kisegisztenciák sorsán javítson tőle telhetőleg. Elnöki tisztét még ugyanebben az évben felesérel Ender kabinetjében a földművelésügyi tárcával. Még alig negyvenéves, de már egy sikereken és munkában gazdag élet áll mögötte. Számos fontos törvényjavaslatot hoz tető alá, aktivitása szinte megsokszorozódik, új vámtörvényt léptet életbe, stabilizálja az árakat, fokról-fokra emeli a mezőgazdaság prosperitását s a nemzetközi szerződések egész sorát köti meg.

Ender lemondása után Dollfust bízza meg a szövetségi elnök a kormány megalakításával. Az első Dollfuss-kabinet 1932 május 20-án alakul meg, nem csekély nehézségek közepette, amiknek legfőbbjét a pártok torzalkodása okozta. Dollfuss már másnap külföldre utazott, hogy az Ausztria gazdasági talpraállításához elengedhetetlen kölcsönt megszerezze. Ami az előző kabineteknek nem sikerült, azt ő néhány hét alatt elintézte, pedig ezidőtájt a nemzetközi pénzpiacon is valóságos pánikhangulat uralko-

igazságával világítja meg nem egy karriernek titkát, nemcsak az irodalomban, de politikában, társadalomban, közgazdaságban és a közélet terén is. Tagadni, támadni és szemtelenség kell lenni, hogy a nyilvánosság tribünjére kerülj és mentől nagyobb tekintélyre, mentől tisztább presztízusra, mentől magasabb eszmére mersz támadni, annál több ember annál nagyobb elképedéssel fogja kérdezni. — Ki ez a fráter?

A sikernek ez a módja egyesek számára az első lépés taktikája marad, de a legfőbbben áldozatai lesznek egy életen keresztül ennek a rossziú módszernek. Ama híres kritikus, mielőtt elérte pozícióját, a hozzáértés, felelősségérzés és formulázóképesség klasszikus képviselője lett, ámde számos bajtársa a kezdésben életprogrammá hamisította a pillanatnyi ravaszsgot, támadásra, tagadásra, minden érték lerombolására alapítván világszemléletét.

Ha az ember megöregszik, nem esábitják az elménekedés esillogó mókái és már csak a pozitív igazságot keresi. Mint az öreg gebe haticí trombita hallatára fölriad, kínálkozó alkalommal bennem is föllámad a paradoxon-csinálás vituczkodása, de mielőtt rajtakapom magamat, megfordítva használok a régi jelzőt: Sőt ellenkezőleg!...

dott. Tekintélye otthon egyszerre felszökik, kezdik nagyon is respektálni, különösen mikor kormánya két ellenfrontjával, a vörös baloldallal és a nemzeti szocialistákkal is erélyesen frontot mert vállalni. Ha eddig Ausztria népe csak a kitűnő agrárszociológust, a szocialista alkotót ismerte benne, most meggyőződhet arról is, hogy ez az aprótermű ember ügyes és nagyvonalú politikus is, sőt nem csekély tetterővel rendelkező férfi is, aki adott pillanatokban erélyesen és határozottan tud cselekedni és nem egykönnyen ijed meg a terrortól és a fenyegetéstől.

Elsőbb is az erősebb ellenféllel, a szociáldemokráciával veszi fel a harcot, amely már valóságos államot alkotott az államban. Levevése után a nemzeti szocialista oldal megfőkezésére indul. Tudja, hogyha radikális és átfogó megoldást nem talál a kis országa különállásának biztosítására, Ausztria menthetetlenül behull a nagy német óriás bűvöletébe. Ezért igyekezett egyrészt minden lehető módon fokozni az osztrák népből sajátos nemzeti öntudatát s európai küldetésének elhalványodott tudatát, másrészt pedig olyan új életformát találni számára, amellyel független állami léte könnyebben megőrizhető. Egyik sem könnyű feladat, de ő merészen vállalkozik rá. Régi törekvése már amúgyis az 1918-as forradalmi alkotmány felszámolására s egy keresztény, rendi tagozódású állam létrehozására a Quadragesimo Anno elvei és szelleme alapján. Elgondolásai alapján volt kancellárja, Ender lát hozzá az új alkotmány kidolgozásához. Az új alkotmány egy év múlva már életbe is lép. Korporációs tagozódása révén az új rendszer némi hasonlóságot mutatott az olaszországgal, de annak minden túlzását sikerült mellőzni és egész Európában elsőnek kiépíteni a pápai enciklika szellemében működő rendi életformát, amely, hogy mennyire életképes, már eddig is meggyőző módon bebizonyosodott. Ezzel kapcsolatosan és párhuzamosan folyt az osztrák nemzeti öntudat felélesztésére irányuló akció. A kis kancellár felhasználta minden eszközt, hogy a német nemzeti szocialista gondolatával és az egyesülési törekvésekkel szemben minél határozottabban propagálhassa Ausztria különleges faji és nemzeti eszményeit s eltérő érdekkörét.

Közben nem feledkezett meg az ország gazdasági talpraállítását célzó tevékenységről sem, noha a politikai harc ekkor már csaknem valamennyi idejét igénybe vette. Hosszú és fáradságos munkával sikerült biztosítani az államháztartás egyensúlyát, stabilizálni a shillinget, véghezvinnie a bankreformot, nagy közmunkákat indított meg, a munkanélküliek számát jelentékenyen apasztotta s 1934 júliusáig közel 60 ezer embert juttatott ismét munkához. A külföldi piacokat egymásután kapcsolta be az osztrák ipar számára, 1934-ben szinte állandóan úton volt Róma, London, Párizs, Genf és Budapest között. Ez a felfokozott tevékenység békés időkből is nagyarányú munkateljesítmény lett volna, ezidőben pedig, mikor odahaza leromlott politikai és gazdasági állapot vette körül s egyszerre két fronton is állania kellett a harcot a felforgatókkal szemben, valósággal heroikus teljesítmény volt. Ha életben marad, bizonyára győz: de meg kellett halnia. Az 1934 július 25-i náci lázadás alkalmával meggyilkolták. Azzal a tragikus gondolattal lehelte ki lelkét, hogy hiába volt minden erőfeszítése, egész életműve összeomlott. Pedig valójában ekkor aratta legnagyobb győzelmét halálával ellenségei felett.

Modern, nagyvonalú államférfi távozott vele, széles látókörű, szociális reformer s mindenekfölött egy nagy katolikus egyéniség, egyenes és tiszta jellem, aminővel korunk a politikai porondon oly kevés hasonlóval tud szolgálni. Akik ismerték, elmondhatták róla, hogy maga volt az emberiség és a szeretet. Nem volt a harcok embere, inkább az alkotó munkái és szorgos tevékenysége, de ha kellett, egész mellel állt ki elvei és eszméi védelmére. Amily nagy volt halálában, éppoly nagy volt életében is.

Petőfi utolsó csatája

„Ott essem el én
a harci mezemen...”

Mercurea-Ciuc, július hó 31. Nyolevan nyole esztendeje, hogy Sighisoara mellett, az albești, akkor fehéregyházi réten, a magyar dicsőséges szabadságharc vérvíztáros történelmi idejének alkonyán: 1849 július 31-én, a Bem-apó által vezetett maroknyi magyar honvédsereget, tizórán át tartó véres és hősi küzdelem után, legyőzte a hatszoros orosz tulerő. Ettől kezdve lehanyatlott a magyar fegyverek szerencseszállaga: feltartóztatlanul közeledett: Világos. Bár ez a nap a maga történettudományi jelentőségében is igen fontos és egyben igen szomorú dátuma a magyar történelemnek, mégis nagyobb jelentőséget Petőfiének, a világ egyik legnagyobb lírikusának e napon a fehéregyházi csatáján történt halálával nyert.

Amint ismeretes, Petőfi, Bemnek határozott tiltalma és parancsa ellenére, Tg-Muresről követte a csatába szeretett tábornokát. Annyi ideje sem volt, hogy visszakapott őrnagyi rangjának megfelelően katonaruhába öltözzék és megfelelő fegyverrel és felszereléssel ellássa magát. Polgári ruhában, szekéren, a kora hajnali órákban érkezett. Azonnal az útközvetőpontra ment és lelkes szavaival buzdította a honvédeket kitarásra. Ez alatt, vagy a veszített csata utáni

menekülés közben vesztette életét a nemzet legnagyobb költője, huszonhat és fél éves korában. Halálának részletei ma is ismeretlenek. Elestét, látnoki szemmel előre megjósolt hősi halálát, holttestét senki sem látta. Egy azonban bizonyos: „ott esett el a harcmezemen, ott folyt az ifjú vér ki szívéből” s holtteste ott porlad többi vitéz bajtársaiéval együtt az albești síkon, közös hősi sírban.

A nyolevannyolcadik évforduló alkalmával kegyeletes emlékünnepeket rendez a sighisoarai Magyar Kaszinó keretében már évtizedek óta működő Petőfi-bizottság az albești csataterén felállított emlékoszlop előtt. Léleken minden magyar visszaszáll a történelmi időkre s a nemzet felejthetetlen nagy költője emlékművére leteszi a kegyeletes emlékezés virágait.

Időszerű, ha ez alkalommal, megfakult, régi írárok, feljegyzések alapján ismertetést közlünk a nevezetes nap évfordulóján olyan adatokról, melyek szorosan összefüggenek az évforduló és következő napjai történelmi eseményeivel. Ciuc sanmartin aliciói községben, dr. Nagy Jenő ügyvéd, földbirtokos, tulajdonában vannak Haller Ferenc gróf huszárőrnagynak, Sighisoara akkori térparancsnokának értékes feljegyzései. A kiváló képzőművészeti és történelmi érzékkel és tudással rendelkező ügyvéd a következőkben volt szíves ismertetni a feljegyzéseket:

Olven évvel ezelőtt is rejtély volt Petőfi halála

— A nevezetes 1849. júl. 31-iki fehéregyházi csata, valamint az azt követő napoknak eseményeiről birtokomban vannak Haller Ferenc grófnak a feljegyzései. A feljegyzéseket hiteleseknek kell elfogadnunk, mert Haller gróf résztvett a csatában és olyan időpontban írta azokat, amikor még élénk emlékezetben voltak az események, sőt későbbben a kritikai megvitatás is tisztítható a történelmi tényeken. A feljegyzések dátuma: Albești, 1888. november 21. Ezeket a feljegyzéseket édesapámtól, Nagy Sándortól örökölttem. Édesapám maga is végigküzdötte a szabadságharcot. A múlt század hetvenes éveiben a két Haller testvér, az Albești-nél élt Ferenc és a Cristur Săuceș-en lakott József között elkészített oszályos perre került sor. A sighisoarai törvénytörvényes édesapámat nevezte ki zárgondnoknak. A gyakori érintkezés kapcsán kerülhettek a feljegyzések édesapámhoz. Amint köztudomású is, a hetvenes-nyolcvanas években egymásra jelentek meg az akkori hírlapokban a vélemények, melyek Petőfi halálának körülményeivel foglalkoztak „szemtanuk” állítása alapján. A legvalószínűbb állításokat kockáztatták meg azok, akik nem akartak belenyugodni a fiatal szellemóriás titokzatos elmúlásába. Így sokan foglalkoztak, köztük Haller Ferenc és József grófok is a halál részletei kinyomozásával. Nem felel meg a valóságnak — írja Haller gróf — hogy Albești felső végénél látott Petőfi a falu alsó részébe menekült volna s eljutott volna a Haller-kuria udvarán álló kerti házikóba a már veszendő csata zavarában. Akkor már a kozákság a falu végén állott s ezeknek sorain magyar katona át nem hatolhatott. Sokaknak azon további állítása, hogy Petőfi az Ördögördőbe menekült volna, szintén ki van zárva. Ott akkor még tartott az erős csata s Petőfi előzős állásából menekülni kényszerülve, olyan volt a küzdő felek terepállása, hogy Petőfi csak az ellenséghez ment volna és nem övéhez. A segesvári csata néven lefolyt ütközet olyan volt, hogy annak megkísérlése, hogy a főbb és döntős momentumokon kívül, Petőfi halála körülményei (elfogása, leszúrása, elevenen sírba dobása, stb.) leírassanak: képtelenség és a közönség megtévesztése.

Örök rejtély marad tehát Petőfi halála.

Bem tábornok érdekes megmenekülése

— Haller gróf feljegyzéseiben többször említi a székely honvédek bálványozott vezérét: Bem tábornokot is. Nagyon érdekes eseteket jegyez fel a csata lefolyásáról. Megírja, hogy Bem már délután egy órakor felakarta adni a csatát. Ekkor azonban száz muszka pártolt át a magyar csapatokhoz. Erkölcsileg olyan erőt kölcsönzött az az eddig nem is ismert tény az ütközet végső kimenetelében egy percig sem kételkedő tábornoknak, hogy parancsot adott a további tüzérségi támadásra.

A csatának döntő pillanata volt, amikor a kozákok bekerítették a Bem útegeit és a tüzérséget levágták, vagy fogságba vetették. Az elmúlt század utján megindult a menekülés. Maga Bem is Haszfalaun felé vette útját. „Tudtom szerint — olvassuk Haller gróf feljegyzéseiből — Bemnek kívül csak két székely huszár, Pap Luis,

Bem segédtsíjtje, Lőrinczy segédtsíjtje és Daczó voltak akkor együtt. Haszfalaun egy Koburg huszárszázadosal csatlakoztam Bemhez, ki akkor csak a két huszár kíséretében volt, mert Lőrinczyt és Daczót leszúrták. Pap Luis saj csak Kereszturon, Gamera bárónál talákoztam, de szerencsém nem engedte megkérdezni, hogy vált-e Bemtől? Bemhez a faluvégén csatlakozva vettem a réten, a híd felé. Az országúton Bem megfigyeltette szekereit feldőlve.

— Mein Wagen. Ich muss mein Wagen haben, — mondotta kíséretének, mellyel a szekér felé tartott.

Akkor vette észre ő és kísérete, hogy a szekéren túl már kozákok vannak.

— Generalo, generalo, — ordították és Bem s kísérete felé vágattak.

Ekkor a két székely huszár megragadta Bem lova kantárát s bevezették a Somogyi törökbuszába s ott haladva beleestek egy mocsárba, nem messze a Tarnava partjától. En s a százados keresztyűvágtattunk a hídon a kozákoktól üldözve, de azok nem mertek a hídon átjönni. Erkeztek az ulánusok is — na már akkor mi is iramodtunk s Kereszturig meg sem állottunk.

A huszártsíjtjek majd mind együtt Gamerránál vacsoráltunk. Elmondottam a történetet, felszólítottam, hogy tegyünk kísérletet Bem felkérésére a piacon tángázó huszárokkal, de legtöbbször felelete az volt: nem áll, mit mondom, mert hiszen Pap Luis mondja, hogy a kozákok utólérték, Lőrinczyt, Daczót leszúrták, Bem ros-

KELYHEK,

ciboriumok, szentségtartók stb. legolcsóbb beszerzési forrása:

Oberbauer A. Utóda

Magyarország legrégebb templomberendező és zászlókészítő vállalata

Budapest, IV. Váci-utca 41 sz.

Alapítási év 1863. Tel. At. 83-3-44.

74 éves cég.

szabb lovával annál kevésbé menekülhetett. Körülbelül tizenkét óra lehetett, midőn Gamerráné az ebédlőbe belép kiáltva: Itt van Bem! En mentem Bem elébe elől, kit a két huszár karongfogva vezetett be, mindenikük nyakig sárosan.

— A feljegyzések megemlítik, hogy Gamera báróné fényesen megvendégelte a két székely huszárt. Haller gróf nagyon bánkodik, amiért nem jegyezte fel a derék két székely huszár nevét.

Az események sodrában Világos felé...

— Haller gróf még leírja, hogy Bem másnap délután négy órakor indult utnak Gamera báró szekerén Pap Luis segédtsíjtjével Tg-Muresz felé. Haller gróf Bem felkérésére Braşovból elhozta a Bem táborába menekült muszka tisztet, akiről kiderült, hogy lengyel fiú. „Bús, komor, mint a magyar” — olvassuk a feljegyzésekben. Aug. másodikától kezdődően aztán rohamosan teljesebbé a nemzet nagy tragédiája. E napon Bem Tg-Muresen van. Kemény Farkas seregével Sighisoarán. Bem Sibiu felé indult és ötödikén ki is verte a muszkákat a városból. Ekkor azonban Lüdersz orosz tábornok Cristurról Sibiu alá érkezett és hatodikán óriási haderejével szétverte a Bem sereg romjait is. Ezzel aztán már vége is volt a transsylvaniai hadjáratnak.

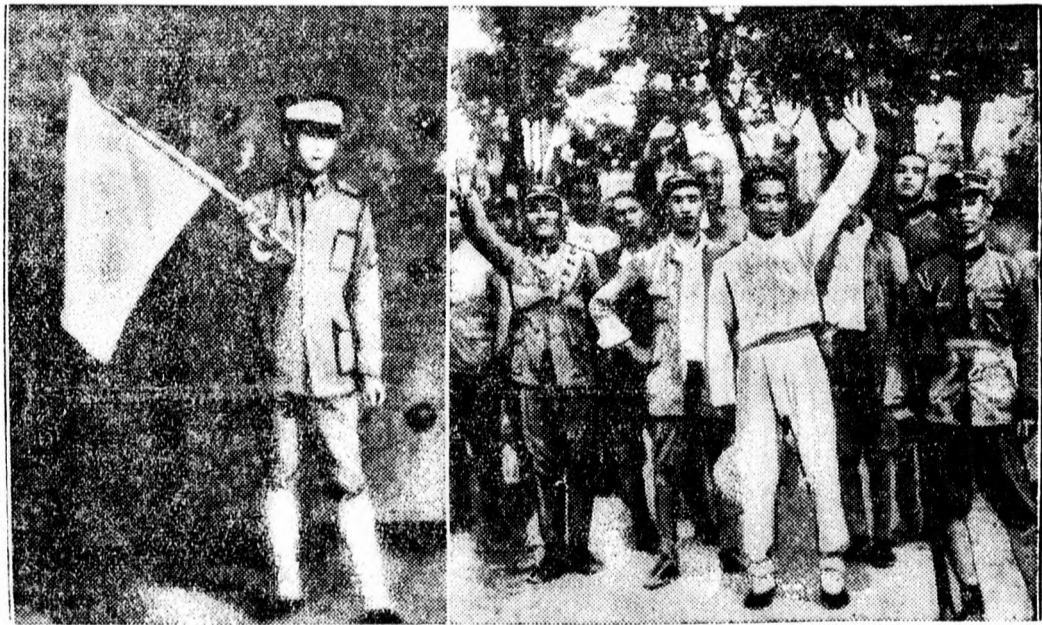
Hogyan lehetett volna „Európai baj”?

— Haller gróf a hadjárat befejezése után Dumbraveniben lakó édesanyjához ment, akihez egy muszkatábornok volt beszállásolva. Egyik délután tisztelgő látogatást tett a tisztikar a tábornoknál, mely alkalommal Haller gróf, akiről nem is gyanították, hogy nemrégien ellenük harcolt, egy lievlendi őrnaggyal került bizalmas tárgyalásba.

— Az ágyutelep mellől — mondotta az őrnagy — melyet a magyarok megakartak kerülni, kilencvenegy tüzér esett el. De jobban féltünk saját hadseregünkötől, mint a magyaroktól, mert ha Bem hadseregét koncentrálja s bennünket bárhol visszavonulásra kényszerít: hadseregünk átál, amiből aztán lehetett volna európai baj.

Igy emlékezik meg a szomorú eseményekről Haller gróf, kit később börtönbe vetettek s azután birtokai elkönfiskálásával kapcsolatosan indult meg fivérével a hosszas és tartós perlekedés.

Albert István.

Első kép a japán—kinai háborúból.

Fávokeleten teljes erővel dühög az ellenségeskedés. Képünk a pekingi harcok első napjaiban készült, amikor a kínaiak becsalták a japánokat Pekingbe. Baloldalon kínai parlamentár (fehér zászlóval), jobboldalt fiatal kínai katonák, akik azután törbeccsálták a japánokat. Ez a csel vezetett a japán—kinai konfliktus teljes erővel bekövetkezett ki-töréséhez és a véres ütközetekhez.

Műszaki és természettudósok kutatómunkássága Magyarországon

Irta: Dr Gergely Pál

A kir. magyar Természettudományi Társulat több évtizedes népszerűsítő és folyóiratával, előadásaival tízezreket nevelő munkássága mellett immár a négy magyar egyetem s ötödiknek a József nádorról elnevezett műszaki és gazdaságtud. egyetem különféle laboratóriumában folyik serény kutatómunka, mely nagynevű tudósok mellett felnövő új tudós-nemzedéknek ad lehetőséget a továbbképzésre és új felfedezésekre, az egész világgazdaság gyakorlati hasznára, illetve az ember- és állatgyógyászat segítségére. Gondoljunk elsősorban Szent-Györgyi Albert világhírű szegedi kísérleti intézetére, ahonnan a paprikából nyert C-vitamin indult el hódító útjára.

Azoknak az elméleti és gyakorlati kutatóknak, melyeket kivált 10 év óta a *Tudományos Akadémia* is jelentős összegekkel támogat, így pl. még a legutóbbi, megnehezült években is, rengeteg más gondja mellett, évente 10—15.000 pengővel, mondom, a természettudósok vállvetett kutatómunkáinak gyakorlati használatán csak évek, évtizedek múltán jelentkezik igazi értékében a nagyközönség előtt, melynek bizonyos sejtelmé sines arról, micsoda hősiesség lemondással, évhosszat kísérleti cellába börtönözve kell némely kutatóknak mérlecsélni, számolni, amíg sokszor egész csekély részlet-eredményre jut.

Rendszeres segélyezést, kutatást támogató szervezet, a már említett régi tudós testületeknél, egyetemi intézeteknél is hatékonyabb, sokszorosan gazdagabb alapítvány azonban a 10 évvel ezelőtt, Popovics Sándor kezdeményezésére létesült *Széchenyi Tudományos Társaság*, melynek Széchenyi Bertalan gróf, a felsőházi elnök személyében hivatott irányító elnöke és a tudósi, gazdasági élet legszámtalvebb tagjai meghívásával megértő vezetősége van. Az országos Természettudományi Tanács is megmészavaz némi segínyt a hozzáfolyamodó tudósnak, de a *rendszeres támogatásra* mégiscsak ez a *magánkezdeményezésre*, magántőke és a gyáros-, valamint bankvilág zsebére *alaptott társaság* ad legjelentősebb összegeket. Schimanek műegy. tanár, főtitkár beszámolójából kiderül, hogy közel *egymillió pengőt* adtak, kizárólag eszközök, berendezések és műszerek, vegyszerek vásárlására e 10 év alatt. Mégpedig olyan ügyes igazgatással, hogy alig 10%-ot tesz ki a társaság irodájának készletének, legszükségesebb adminisztrációja. Szakok szerint érdekes megfigyelni az összegeket: *technikai és fizikai* kutatásokra közel *félmilliót*, orvosira 200.000 pengőt, mezőgazdaságra hasonlókat, matematikai és más elméleti tudományokra közel 100.000-et fordítottak. Irányelv, hogy a mai helyzetben nem szabad a legkisebb erőforrást sem kiaknáztatlanul hagyniok és az országot a külföldi áru- vagy nyersanyagbevétel rabjává tenniök. E társaság kifejezetten a *gyakorlati* értékű kutatásokat karolja föl, amik a közgazdaságnak, magyar iparnek és mező-, erdőgazdaságnak tesznek elsősorban jószolgálatot. *Elméleti* ténen az Akadémia mellett a *Természettudományi Tanács* és egyes

egyetemi laboratóriumok viszik előre a tudományt.

A Széchenyi Társaság 5 évi támogatásának eredményéről szóló beszámolójából ki kell emelnünk néhányat a *Magyar Lapok* olvasói előtt, mert az *energia-gazdálkodás* mai modern felfogása nem hagyhat senkit közömbösen, hiszen az erőforrásokkal való észszerű gazdálkodás mellett azt is értjük ezen a tudományágon, ami a mezőgazdasági és ipari anyagszükségletet, mentől tökéletesebb termelési módot illeti.

Egyik gázgyár főmérnöke pl. új találmányaival annyira tökéletesítette a *belföldi szén* égetését, hogy a tüzelőberendezések fokozatos átalakításával máris sikerült kb. évi 15 millió mázsával leSORITANI a külföldi szénbehozattal évente! A vasúti lokomotívok is eszerint vannak átalakítva, hogy a magyarországi szénbányászat föllendüljön s az évi behozatal értéke 50—60 millió pengővel csökkenjen. Ime, egyik *gyakorlati háttér*. Ugyancsak sokat áldoztak a brikett-gyártás tökéletesítésére, mert a melléktermék gyanánt adódó aprószemet másként nem lehet értékesíteni. *Finkegy József* műegy. tanár érdeme, hogy a brikett gyártása világszerte tökéletesedett az ő ragasztási módszerével. *Varga József* pedig új gyártási lehetőséget fedezett föl a *szénből nyert benzín, petróleum és gépolaj* előállítására, ami azért fontos, mert a rohamos autóforgalomban ezek elsőrendű cikkek s az évi kb. 5000 vagon szükséglethez sokban hozzájárulnak. Most még drágább a szénbenzin a természetesen, de az egyre tökéletesedő gyártási módok olcsóbbá teszik. A benzinnel szeszszel való keverése azt eredményezi, hogy az ország egész szesztermelésének egyötöd része éppen a motalkóhoz kell, vagyis az autóforgalom növekedése a mezőgazdasági iparra is előnyös.

Schimanek Emil műegy. tanár, a Széchenyi Társaság főtitkára évek óta kísérletez a nyersolajmotorok fordulatszámának növelésével és egyben a vasúti mozdonyban alkalmazásával. 10 évi tökéletesítés eredménye, hogy a motorban oly szeszszeszebb és olcsóbb anyagot is föl lehet használni, melynek értékesítése sem volt eddig kivihető. Ugyancsak fontos kutatások folynak ebben a géplaboratóriumban a *repülő motorjának tökéletesítése* irányában is, amik hamarosan nagyszerű eredménnyel lépik meg a világot.

Misángyi Vilmos tanár a robbanásoknak ellentálló acél vizsgálatával foglalkozik és nemcsak a gyárparban, hanem az ágyúöntésnél is fontos felfedezéseket tett. *Szikla Géza* s *Vágó Pál* gépészmérnökök az éjszaka olcsóbban előállítható villamosáramnak elraktározására gondolnak és máris érdekes tároló-készüléket szerkesztettek. Magyarország vasércben éppoly szegény lévén, mint tüzfában, megbecsülnék minden olyan közetet, amiben vasérc lelhető. Így a mérhetetlen mennyiségben éppen legutóbb fölfedezett bakonyi és onnét egyvagy két budai hegyekig húzó *bauxit-telepek* egyes kőzetében bőven található vasérc, de viszont aluminium gyártására alkalmatlan (ami a bauxit fő értéke), tehát a Társaság gyorsan megbízást adott a vasérc kivonására, ami *Varga József*nek sikerült és mellékterméknek oly anyagot talált, amiből műkövet gyárthatnak, tehát itt kétszeresen gyarapszik a nemzeti vagyon! A bauxitból nyert *cement* értékét is hamar fölismerték és *Mihálich Győző* kísérletei (e Társaságnak időközben fölkaroló segélyével) teljes eredményt hoztak: a portland-cementnél 8—10-szer gyorsabban keményedő magyar bauxit-cementet már gyártják is.

Érdemes megemlíteni *Putnoky László* szerencsés felfedezését is az üvegyártáshoz szükséges kvare-homok irányában. A kővágóörsi homokban 99%-ban tényleg találak erre alkalmas anyagot, ami az egész ország üveg-

gyártásához elég. *Pogány Béla* fizikai intézetében egy pompás mélységi kőzetjelzőkészüléket eszelt ki, amivel *Eötvös Lóránd* világhírű ingáját is felülmúlja. Módszere azon alapszik, hogy a földön vagy nem nagy mélységben, kisebb robbantással fejlesztett szeizmikus (földrengésszerű) hullámoknak a föld legmélyebb rétegeiben való tovaterjedéséből, illetve a változó sűrűségű rétegek okozta visszaverődések idejéből lehet következtetést vonni a rétegek kialakulására, összetételére. Ezzel a módszerrel vizsgálunk már Amerika és Ausztrália nagy olajcégei, de meg sem közelítik *Pogány* tanár készülékének finomságát, ötletességét és olcsóságát, amelyeket most szabadalmaztat a feltaláló professzor. Alig pár hete mutatta be a *Tudományos Akadémia* is készülékének lényegét.

A fatermelésben nagy fordulópontot jelent *Fehér Dániel* soproni műegyetemi tanár kutatása. Kimutatta, hogy az Alföld akácósítása elhibázott terv volt, mert a homokos talaj inkább a *fekete fenyőnek* kedvez s ezzel egyúttal a legjobban nélkülözött fafélék közül (luc, jegenye és vörösfenyő) pótlanyagot kaphat 1—2 évtized múlva az Alföld. Gondoljunk csak arra, hogy Magyarország fabehozatala (évi 8—10 millió mázsa) mindig másfélszer nagyobb pengőértéket tesz ki, mint *egész gabonakivitel*! A legkülönbözőbb termőtalajvizsgálatokat, öntözési és műszaki terveket segélyezték a sok százezer pengőből, hiszen agrárállamunk elsőrendű gondot ad a termésjavítás, trágyázás, rétkelés sokféle kérdése. Így kiemeljük *Kerpely Kálmán* tanár tanulmányait ezekről a kérdésekről, melyekkel az ország legkülönbözőbb területein végzett évtizedes megfigyeléseket foglalja össze abban a mondatban, hogy *a talaj minőségének alapos ismerete nélkül nem szabad a műtrágyaminőséget megválasztani, mert keltős kár származik ebből*. Foglalkozik még a széna minőségének javításával is a tudós kutató, melynek eredményeit hamarosan a gazdaközönség is haszonnal értékesíti. Fontos eredményre jut *Vuk Mihály* műegyetemi tanár a *lisztnevelés* terén, mert módszerével olyan lisztet örölhetünk, amely 70%-kal több kenyeret ad s feleslegessé teszi a burgonyát! Ezenfelül a többhavi raktározást is kiküszöböli.

Mint ezekből a vázlatokból is látjuk, kiszámíthatatlan fontosságú kutatás folyik a csendes, szerény laboratóriumokban és amit a világgazdaság máris hasznosít ezek eredményeiből, az egyúttal a *magyar tudomány* jó hírét öregbíti, de azonfelül az ország vagyonsodását mozdítja elő, sokszor millió pengős tételekkel védve meg a külkereskedelmi mérleget.

Divatos, egyszerű, csinos nyári kosztümök, mindannyi vászonból, különféle színösszetételekben.

Blázovich Jákó O. S. B.:

A NAGY SZFINX

253 oldal. Izléses címlappal.
Fűtve 129 leí.

A nagy szfinx az ember: minden kor-
szakban más és más az élet, de bármily
vargabetűkön jár is történelme, soha ki
nem oltható belőle a szellemi és ideális
világ vágya.

Kapható könyvosztályunknál.

